

Danske
Museer

NR. 4 — OKTOBER 2018 — ÅRGANG 31

**Museumslys
nedbryder**

(også)

kulturarven

→ s. 10

Museer og auktionshuse – en uheldig alliance → s. 24

Ebeltoft Glasmuseum – unikt som alle andre → s. 30

Hvad stod øverst på ønskelisten til kulturministeren? → s. 52

Pakning og transport af kunst og museumsgenstande

Det kræver mere end blot en lastbil at transportere kunst fra ét sted til et andet.

Med den slags opgaver følger store krav til den enkelte transportør, der skal håndtere kunstværket. Det ansvar er vi vant til at påtage os, og vi har gjort det i over 35 år.

UNDGÅ BESVÆRET MED AT GØRE DET SELV

Intern omrokering, langdistancetransporter og oversøiske forsendelser kan medføre store logistiske udfordringer for ethvert museum.

Book os til transport (national, international, intern) eller gør brug af vores professionelle eksportpakkeri til store og små pakkeopgaver.

Ring på **4373 5555** eller skriv til **jh@43735555.dk** eller besøg os på **43735555.dk/museum** og læs mere om, hvad vi kan tilbyde af logistikløsninger til museumsbranchen.

Hvad siger kunderne?

"What can I say?

I am in shock.

The painting, the charming work of a talented amataur.

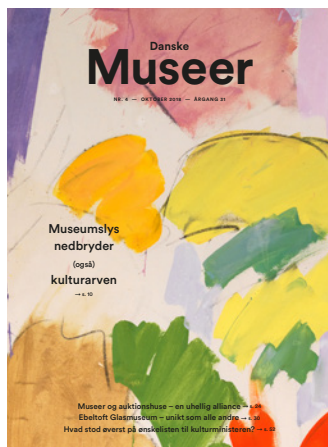
The packing, crating, and remarkable arrival, the work of an absolute master.

I would want you on my side in any battle small or large."

Victor Kemp, USA

HVORFOR BRUGE OS?

- ✓ Egne biler og chauffører i hele Vesteuropa.
- ✓ Forsendelser til hele verden via fly, skib, vej og kurér.
- ✓ Professionel håndtering af kunst, antikviteter og designermøbler.
- ✓ ISPM 15 certificeret pakkeri med speciale i eksportkasser.

↑ Udsnit fra *Faun og nymfe* af Edward Weie, 1941 (KMS4386)
Foto: Riccardo Buccarella / SMK

Oktober 2018

<p>10 Museumslys nedbryder (også) kulturarven
Niels Borring</p> <p>14 Lys på godt og ondt
Maja Dissing Forsom Sandahl og Niels Borring</p> <p>18 Duften af <i>Danmark i Dybet</i>
Ida Hammer Ingerslev</p> <p>21 HUSEUM
Politikere og borgere fik indblik i museernes daglige, usynlige arbejde
Anders Have Espersen og Caroline Kirkegaard</p> <p>24 Museer og auktionshuse – en uheldig alliance
Søren la Cour Jensen</p> <p>26 Følg de etiske regler – og den sunde fornuft
Henrik Harnow og Axel Johnsen</p> <p>28 Hvad ligger der i et navn?
Thomas Söderqvist</p> <p>30 Glasmuseet Ebeltoft – unikt som alle andre
Dan Mølgaard</p> | <p>35 Kasseret eller bevaret?
Joachim Allouche</p> <p>36 Flere fluer med ét smæk
Majken Astrup</p> <p>40 Museer styrker medborgerskab og integration
Gitte Engholm</p> <p>43 Udforsk medborgerskab på museet
Ida Sophie Skriver Olsen</p> <p>46 Fest på fæstningen: Hvad kan festival-formatet?
Martin Jespersen</p> <p>Kommentar</p> <p>50 Vi skal holde fast i kvaliteten og øge bredden
Mogens Jensen</p> <p>52 Hvad stod øverst på ønskelisten til kulturministeren?
June Madsen</p> <p>Museumsstafetten</p> <p>54 Det er jo bare et ord ...
Karen Munk-Nielsen</p> |
|--|---|

- 5 Leder**
Ida Bennicke
- 6 Nyheder**
Seneste nyt fra museumsverdenen
- 56 Udstillinger**
Aktuelle udstillinger på de danske museer
- 60 Publikationer**
Bøger, kataloger og tidsskrifter
- 62 Genstandsfortælling**
Guldmønten fra Gørding

↓ *Fest på fæstningen: Hvad kan festival-formatet?, s. 46.*
Foto: Oplevelsescenter Vestvolden

KOM & OPLEV

FREMTIDENS AV-LØSNINGER

- og deltag på Skandinavians største AV-messe **31. oktober - 1. november 2018 i Bella Center**, hvor branchens førende leverandører står klar med spændende produkter, viden og løsninger.

Et par intensive dage
med fokus på innovative
produkter, ekspertviden
og netværk.

AV-udstyr

Mikrofoner

Højttalere

Kameraer

Konferenceudstyr

Lysinstallationer

Oplevelsesteknologier

Digital signage

Professionelt lys

Højttalere

Informationsløsninger

Indretning af mødelokaler

Museumsbelysning

Digital Kommunikation

Web-TV

Sceneudstyr

Projektorer

Streaming

PA-udstyr

**GRATIS
ADGANG**

VIDEN

TEKNOLOGI/UDSTYR

SEMINAR

NETVÆRK

Tilmeld dig i dag på proavexpo.dk

expo **2018**
proAV

Skandinavians største AV-messe
31. oktober - 1. november 2018
Bella Center, København

HUSKER DU DEN ORIGINALE STIGEREOL

Lundia®

Solgt i mere end 70 år, fleksibel og med enestående bæreevne.
Massivt skandinavisk fyrretræ. Miljøcertificeret.

www.lundiadanmark.dk · ms@bosscompany.dk
Tlf. +45 27 76 00 00

I rampelyset

Af Ida Bennicke

For mange danskere må det være svært ikke at tænke på grønthøstere og gammelt skrammel, når de hører ordet 'museum'. Medierne har som aldrig før blikket rettet mod museerne, og det burde vel være et drømmescenarie for en kulturinstitution. Men nedskæringer og rationalisering af samlinger har i høj grad stjålet billedet fra succeshistorierne, som museerne ellers gør et stort arbejde for at udbrede.

Det er på tide, at museerne bliver sat i et andet lys. For det skulle nemlig være fortællingen om en forfaldsramt kulturinstitution, der toner frem i bevidstheden, når talen falder på landets museer. Politikerne har et ansvar for, at det ikke kommer til at ske – at den økonomiske deroute ikke fortsætter. Og selvfølgelig skal museerne fortsat gøre modstand og råbe op i medierne om absurde krav og besparelser.

Men det er også værd at bemærke, at der tilsyneladende er en stor interesse i tiden for de danske museer. De står midt i rampelyset. Og selv om det ofte er fyringsrunder og skimmelbefængte magasiner, der trækker overskrifter, så er der måske netop nu også en gylden chance for at nuancere billedet af, hvad et museum er. At museerne er fyldt med de mest utrolige genstande, med viden, fantasi, skønhed og sanselighed. Alt sammen noget, som danner modvægt til den økonomi- og rationaliseringstænkning, der optager langt størstedelen af mediernes dækning af museumsområdet.

Se blot på de følgende sider, hvordan museerne arbejder med lys og duft i udstillinger (s. 10, 14 og 18), og hvordan 20.000 festivalgængere lod sig (for)føre tilbage i tid af harniskklædte krigere (s. 46). Vi vil alle sammen gerne forføres. Også af museerne. Det poetiske vækker lysten – som Thomas Søderqvist skriver i sit essay om museumsnavne (s. 28) – og netop poesi og sanselighed ligger i museernes natur, selv om det er svært at få øje på i det aktuelle mediebillede.

Debatten om trange kår fortsætter – og det skal den også – men hold fast i det opbyggelige og i at fortælle de historier, der giver mennesker lyst til at gå på museum.

Nyheder

Nyt fra den danske museumsverden om alt fra politik, priser og personalia til konferencer, nye fund og meget andet. Følg med på danskemuseer.dk, Facebook og Instagram.

NATURHISTORIE I

166 mio. kr. til naturhistoriske udstillinger

Det nye Statens Naturhistoriske Museum er nu et skridt tættere på at blive en realitet med en donation på 166 mio. kr. fra A. P. Møller Fonden. Det nye museum åbner efter planen i 2022, og omdrejningspunktet for udstillingerne bliver *Vores Planet* med fokus på Jordens historie og menneskets eget forhold til planeten. De syv temaer i udstillingerne bliver *Vores hjem i universet*, *Vores levende planet*, *Bølger af liv*, *Menneskets historie*, *Oceaner*, *Arktis* og *Nordisk natur*. Det bliver det hollandske firma Tinker Imagineers, der kommer til at udvikle det nye udstillingsdesign, mens Statens Naturhistoriske Museum står for det faglige indhold. Tinker Imagineers er udpeget som vinder af en international konkurrence afholdt af A. P. Møller Fonden med deltagelse af en række af verdens førende udstillingsdesignfirmaer. I Danmark er Tinker Imagineers kendte for at have designet udstillingerne på det nye Tirpitz-museum ved Blåvand. — ib

↑ Foto: Sydvestjyske Museer

TEKNOLOGI

Banebrydende 3D-scanning af jordlag

Nær Ribe Kunstmuseum er Sydvestjyske Museer i færd med at udgrave en markedsplads fra den tidlige vikingetid. Med en ny type af 3D-scanning kan museets arkæologer dokumentere de enkelte jordlag og deres indhold med stor præcision. Til scanningen af lagene bruger museet en

totalstation, der kombinerer landmåling, billedbehandling og 3D-scanning. "Detaljegraden og nøjagtigheden i præcisionen er exceptionelt bedre end hidtil, fordi vi kan danne den her 3D-model, og det kan have en væsentlig betydning for vores tolkning af, hvad der har fundet sted. Det er et værktøj, der lader os skabe et mere nøjagtigt billede af, hvordan verden var," forklarer Claus Feveile til elektronikfokus.dk. Udgravningen og scanningen er en del af forskningsprojektet Northern Emporium, som skal belyse den tidlige bydannelse sociale netværk og betydningen af tidens begivenheder og kriser. Det sker i et samarbejde mellem Sydvestjyske Museer og UrbNet på Aarhus Universitet. — ma

60

år har Louisiana Museum of Modern Art tilbagelagt, siden Knud W. Jensen åbnede museet i Humlebæk i 1958.

”

Museerne kunne spille en afgørende rolle for at få elimineret den forvrøvlede og skadelige fortælling om, at Danmark ikke længere er eller skal være et produktionsland. (...) med udstillingen i Herning er der i hvert fald leveret et første solidt skridt på vejen.

Morten Pedersen, Nordjyllands Historiske Museum, i (positiv) anmeldelse af udstillingen *Made in Midtjylland* på Tekstmuseet i Herning. På teknologihistorie.dk.

NATURHISTORIE II

Game-changer for forskningen

Statens Naturhistoriske Museum indtræder i et nyt samarbejde af hidtil ukendte dimensioner. Det fælleseuropæiske initiativ kaldet DiSSCo (Distributed System of Scientific Collections) omfatter 115 museer fra 21 europæiske lande og vil forene museernes i alt 1,5 mia. genstande digitalt, så de til sammen udgør et gigantisk stykke forskningsinfrastruktur. Forskning i biodiversitet, miljø- og klimaforandringer er i stigende grad afhængig af, at forskerne har adgang til store datamængder, og derfor bliver DiSSCo en game-changer for forskningsmiljøet. ”Ved at koordinere samlingerne og digitalisering af dem på tværs af landegrænserne, som DiSSCo skaber helt nye muligheder for, bliver det langt lettere for forskere at se mønstre og tegne komplekse billeder af, hvordan livet og klimaet på Jorden har forandret sig over tid og dermed også sige noget om, hvordan vi kan forvente at naturen og klimaet vil udvikle sig i fremtiden,” siger professor og samlingschef Nikolaj Scharff fra Statens Naturhistoriske Museum. — ib

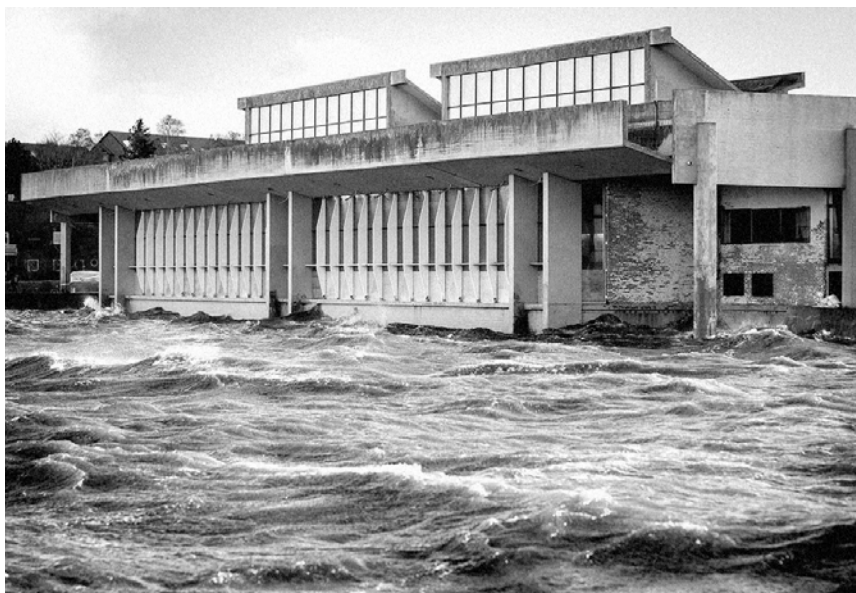
ARKITEKTUR

Vikingskibshallen affredes

Kulturministeren meddelte i sensommeren, at Vikingskibshallen i Roskilde affredes. Det sker efter et længere sagsforløb og flere års debat om bygningens arkitektur. Kulturministeriet vurderer, ”at der med den forventede forhøjede vandstand i Roskilde Fjord er tale om ekstraordinære forhold, der medfører, at frednings-

værdierne ikke vil kunne opretholdes på sigt uden at foretage bygningsmæssige konstruktionsændringer og nye tiltag.” Direktør for Vikingskibsmuseet Tinna Damgård-Sørensen er tilfreds med sagens udfald: ”Jeg og bestyrelsen er utroligt lettede over kulturministerens afgørelse. Det løser bestemt ikke alle problemer med et trylleslag, men affredningen giver os et nyt og afklaret grundlag for at skabe en løsning, der sikrer skibene og museets fremtidige udviklingsmuligheder. Nu står vi så over for en utrolig spændende opgave med at skabe en ny ramme for de fem vikingskibe, og vi glæder os til – i samarbejde med arkitekter og fonde – at nyfortolke rummenes samspil mellem fjord og skib, historie og nutid.” — ib

↓ Foto: Vikingskibsmuseet

GENÅBNING

Skive Museum åbent igen

Efter to års ombygninger blev den røde snor ved hovedindgangen til Skive Museum klippet over af kulturminister Mette Bock. Det skete den. 15. september til lyden af lurmusik og omkring 1.000 fremmødte gæster. Musikken var særligt udvalgt, da der også blev spillet lurmusik, da museet oprindeligt blev indviet i 1942. Der er kommet to nye fløje med udstillingssale, forbedrede publikumsfaciliteter, og Skive Byarkiv er flyttet ind.

— ma

MARITIMT

Nationalt værftsmuseum på vej

Helsingør Værftsmuseum vokser og skal nu være museum for både den lokale og hele landets værftsindustri-historie. Museet udvider til de tidligere værftsbygninger i Kulturhavnen i Helsingør, tæt ved M/S Museet for Søfart. Idéen er opstået på Helsingør Museer, som ser et potentiale for en synergieffekt mellem de maritime museer i området. Det nye værftsmuseum vil give publikum oplevelsen af at befinde sig på et skibsværft i 1960'erne og -70'erne, og formidlingen vil have sanserne i fokus med lyd, lys og lugte. Museet forventes at åbne i 2019-20. Kilde: Helsingør Dagblad — ib

UDSTILLINGSPRIS

Hvem har den mest visionære udstillingsidé?

Bikubenfonden åbner for idéoplæg til udstillingsprisen Vision 2019. Her har danske museer, kunsthaller og andre udstillingsaktører mulighed for at deltage i konkurrencen om at få realiseret deres mest visionære udstillingsidé. Med Udstillingsprisen Vision giver Bikubenfonden op mod fem mio. kroner til realisering af en visionær udstillingsidé, der tager afsæt i billedkunsten og har nutidig relevans. Formålet med prisen er at nytænke udstillingsformatet på billedkunstområdet. Deadline for at indsende forslag er 5. december 2018. — ma

LÅN

Udsættelse af tilbagebetaling

Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen meddelte i midten af september til beskæftigelses- og kulturudvalgene, at museernes og de øvrige kulturinstitutioners lån hos Arbejdsmarkedets Feriefond fortsat skal være på pause – indtil videre frem til sommeren 2019. Den videre forhandling med kommissionen er fastlagt, men ministeren kan af hensyn til forhandlingerne ikke afsløre, hvilken model man går efter. Direktør i Organisationen Danske Museer Nils M. Jensen er ikke tilfreds med udsættelsen, selvom han er glad for, at beskæftigelsesministeren trods alt anerkender problemstillingen: "Det er en nedslående måde at behandle de berørte kulturinstitutioner på. Det er institutioner, som uforvarende er kommet i klemme i lovmæssigt sjusk, udført tilbage i 2014, og som de ramte institutioner på ingen måde er skyld i. Beskæftigelsesministeriets langsommelige ageren betyder, at det i sommeren 2019 er mere end to et halvt år siden, sagen startede, og hvor ministeren lovede "en hurtig afklaring af hensyn til de ramte institutioner". Det er ikke fair over for de berørte, i adskillige tilfælde i forvejen økonomisk trængte institutioner, og direkte destruktivt for nye tiltag, låneønsker, fondes og kommuners evt. investeringer m.m.," udtaler Nils M. Jensen til Danske Museer. — ma

↑ Brasiliens Nationalmuseum i flammer d. 2. september. I forgrunden ses en statue af Kejser Pedro II.
Foto: Felipe Milanez

SIKKERHED I

Besparelser skyld i brand på Brasiliens nationalmuseum

Ifølge Brasiliens kulturminister, Sérgio Leitão, var det enten en kortslutning i de elektriske installationer eller en varmeballon, som landede på taget af Brasiliens nationalmuseum, der var skyld i den voldsomme brand på museet 2. september. Man frygter, at cirka 18 ud af museets 20 millioner genstande er gået tabt. Brasiliens nationalmuseums vicedirektør, Luiz Fernando Duarte, har fortalt til brasiliansk tv, at medarbejderne på museet var klar

over den kritiske tilstand, museet befandt sig i. Når han gik fra arbejde, hev han konsekvent alle stik ud af kontakterne for at minimere brandfaren. Museet havde, ifølge National Geographic, ikke modtaget sit fulde vedligeholdelsesbeløb siden 2014, og i 2015 var museet midlertidigt tvunget til at lukke, da man ikke havde råd til at aflønne rengørings- og sikkerhedsmedarbejdere. På museets 200-årsdag i maj var 10 af museets 30 udstillinger lukket ned pga. misligholdelse, der var rapporter om afskallede vægge og synlige elektriske installationer. Da branden brød ud, havde museet ikke noget sprinklersystem, og de to nærmeste brandhaner var tomme. "Vi vidste alle, at det ville ske før eller senere. Det var kun et spørgsmål om tid. Museet var overladt til sig selv, forladt af foragtende og ligeglade myndigheder. Jeg er i sorg," udtaler antropolog og professor emeritus Walter Neves fra Universitetet i São Paulo. — ma

”

I have no words to say how horrible this is. We can no longer study them, we can no longer understand what our ancestors did. It's heartbreaking.

Mariana Françaço, brasiliansk antropolog, om den verdenskendte samling af genstande fra urfolk, herunder lydoptagelser af en lang række nu uddøde sprog, som gik til grunde i branden på Brasiliens Nationalmuseum den 2. september.

National Geographic 6. september 2018.

HENSYN

Ny vejledning skal fremtidssikre 15.000 fortidsminder

Danske skove gemmer på et væld af fortidsminder, og gennem årene har de nydt godt af at ligge beskyttet fra både byggeri og landbrug. Men bevaringen af de over 15.000 fredede fortidsminder, der ligger i skovene, stiller store krav til den moderne skovdrift. Derfor udgiver Slots- og Kulturstyrelsen nu vejledningen *Skovdrift og Fortidsminder – Bevaring af skovens kulturspor*, som skal hjælpe skovejere, skovarbejdere og andre, der har deres daglige gang i skovene, med at sikre vores fælles kulturarv. Slots- og Kulturstyrelsen melder, at der har været stor interesse fra skovbrugets ejere, interessenter og uddannelsesinstitutioner for at øge kendskabet til fortidsminder, få bedre kendskab til reglerne og finde løsninger, der kan øge hensynet til fortidsminder, samtidig med at der udføres moderne skovdrift. Med den nye vejledning får alle, der har efterspurgt specifik information om hensynet til fortidsminderne i skovene, mulighed for at dykke ned i emnet og få styr på regler og løsninger. — ma

↑ Foto: Wikimedia Commons

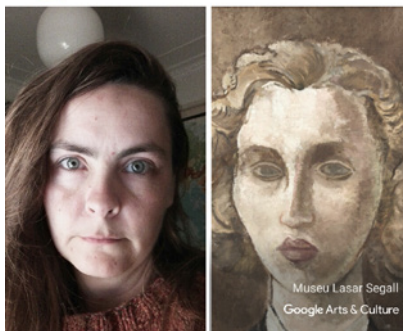
TILBAGEBETALING

Museet på Sønderskov er mere end sin støtte værd

Når Museet på Sønderskov trækker gæster til museet, gavner det også lokalområdets andre handelsdrivende. Det viser en beregning, som Museet på Sønderskov har fået foretaget. Deres museumsgæster øger lokalområdets omsætning med 4,9 millioner kroner – og det beløb er uden museets egen omsætning. Baggrunden for

beregningen er en analyse af Attraktionernes Betydning for Samfundet (ABS), som kan fastslå museets økonomiske betydning for lokalområdet. ABS-analysen er udviklet af en række attraktioner i samarbejde med turismeforskere og kan beregne den samlede samfundsmæssige værdi af lokale kulturtilbud. Analysen bygger på konkret viden om museets gæster sammen med gennemsnitstal for dagsforbruget hos besøgende. ”Når man tæller de direkte tal fra vores regnskab sammen med de beregnede fra modellen, så tilbagebetaler vi faktisk det fulde beløb, som vi modtager i offentlig støtte fra både Staten og Vejen Kommune. Museets hovedforretning er at udvikle kulturen i området, men vi glæder os over, at det samtidig er en god forretning for samfundet,” fastslår museets direktør, Bo Ejstrud. Modellen benyttes bl.a. af Koldinghus og Trapholt. — ma

73% Retrato de Rita Lasar Segall

↑ Foto: Google Arts and Culture/Danske Museer

SELFIE

Hvem ligner du mest?

Den seneste danske opdatering af Googles Arts and Culture-app giver alle med en smartphone mulighed for at finde ud af, hvem de ligner mest blandt verdens ypperste klassiske kunstværker. Ved hjælp af ansigtsgenkendelsesteknologi og adgang til digitaliserede kunstværker fra mere end 1.200 museer, gallerier og institutioner i mere end 70 lande kan man med en selfie gå på jagt i verdens kunstkammer. Google udtrykker selv, at man håber, at appen kan gøre kunst tilgængelig for mennesker, der ikke ellers kommer på museum. — ma

Museumslys nedbryder

(også)

kulturarven

Af Niels Borring

1. konservator, kunst på papir
Statens Museum for Kunst

Museer er afhængige af gode lyskilder for at kunne vise deres kultur- og kunstsamlinger frem. Nedbrydning af farver pga. lys er imidlertid problematisk, fordi skaden er irreversibel. Og fordi skaden kommer langsomt 'snigende', opdager man den ofte for sent.

Statens Museum for Kunst har på mange måder tidligt været opmærksom på vigtigheden af at have et 'godt' lys. I Dahlerups bygning fra 1896 var den primære lyskilde således det naturlige dagslys, der kom fra ovenlys eller vinduer i øst-, vest- og nordvendte sale. Gipsskulpturer, som kan tåle meget lys, blev derimod udstillet i de sydvendte sale, hvor der kommer direkte og kraftigt sollys ind.

Hvor det i de tidlige år drejede sig om at få lys til at se med, er der med tiden kommet et bevaringsmæssigt fokus på ikke at udstille museumsgenstande i for meget eller forkert lys, fordi

↓ Foto fra 1961, hvor nymfens
hår allerede er begyndt at falme.
Foto: SMK

← *Faun og nymfe* i 2013.
Foto: Riccardo Buccarella / SMK

lys også er en kilde til nedbrydning af bl.a. farver. Gennem tiderne har der været mange forskellige tiltag for at kontrollere lyset, og som andre institutioner har man også på SMK introduceret retningslinjer for, hvor højt lysniveauet og andelen af UV-stråling i dagslyssale må være.

Faun og nymfe

Imidlertid har man ikke til alle tider været tilstrækkeligt opmærksomme på, at det både er kvaliteten og mængden af lys, som blegner farverne. Maleriet *Faun og nymfe* er et tydeligt eksempel på dette. Maleriet er udført i 1941 af Edward

Weie (1879–1943). Selv om det stadig betragtes som et hovedværk i dansk modernisme, er det nu desværre kun en skygge af det værk, Weie arbejdede med i sine sidste år. Nymfens hår var oprindeligt kraftigt rødbrunt. I dag er det bleget næsten ud, så det mest er det hvide lærred, man ser. På fotografiet fra 1948 (øverst s. 13) kan man se det mørke hår, men i 1961 (se s. 11) kan man se, at nymfens hår allerede er kraftigt bleget.

Værket var udstillet fra 1946 til 1973 i forskellige sale med ovenlys. Ovenlysvinduerne lod store lysmængder komme ind i sommermånederne. Fra gammel tid var det derfor kutyme at kal-

→ *Faun og nymfe* i en af de sydvendte sale, 1981.
Foto: SMK

ke vinduerne i taget over ovenlysvinduerne om foråret. Kalken blev langsomt vasket væk i løbet af sommeren, så der igen om vinteren kunne komme fuldt dagslys ind. I de følgende årtier blev bestræbelserne på at dæmpe lyset fulgt op med forskellige tiltag, bl.a. lagde man plader ud oven på ovenlysvinduerne om sommeren, og man opererede både med persienner og gardiner i udstillingssalene.

Fra 1979 flyttede *Faun og nymfe* til en af de sydvendte sale, som var blevet malerisale, efter at afstøbningssamlingen blev flyttet i 1966. Værket har her ikke fået direkte sollys, men alligevel langt mere lys, end man i dag ville anbefale (se billedet nedenfor). For at kunne kontrollere lysindfaldet blev der derfor i 1980'erne opsat udvendige persienner, der kunne regulere lysindfaldet.

Den nye tilbygning

I 1998 åbnede SMK's nye tilbygning, og *Faun og nymfe* flyttede med. Den nye tilbygning afspejler en tid med fokus på lys, åbenhed og transparens. Byggeriet har derfor også store vinduespartier i facaden og endnu større loftsvinduer med dagslys. De bevaringsmæssige tiltag for at styre lysmængden følger på mange måder historikken for den gamle bygning, men nye materialer har også givet nye muligheder. F.eks. har alle udvendige vinduer på hele museet fået monteret en lys-, UV- og varmereducerende solfilm, ligesom facadevinduer har fået lysreducerende transparentgardiner.

På trods af alle disse nye tiltag har maleriet alligevel ændret sig. Kemiske analyser af nymfens hår viser da også, at farven er en såkaldt azo-far-

→ S/H-foto af detalje af *Faun og nymfe*, 1948. Læg mærke til nymfens mørke hår.
Foto: SMK

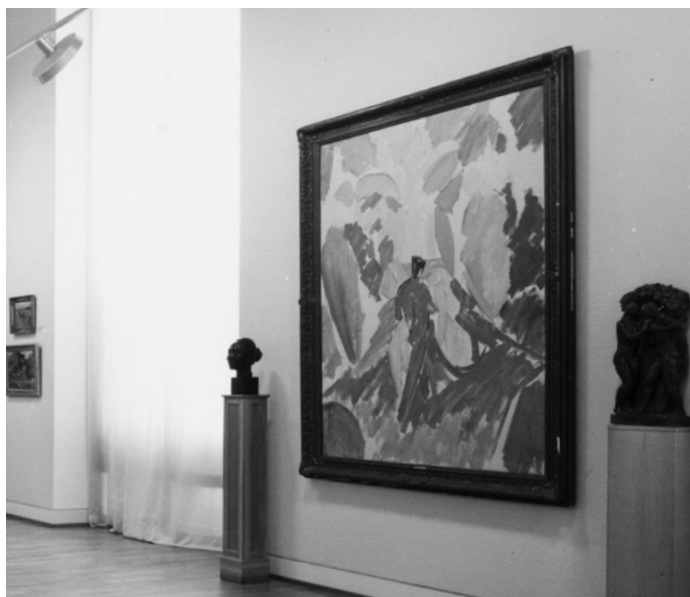

FAKTA

- En af de mere generelle politikker omkring lys for kunstværker er ca. 250 lx for malerier og 50 lx for kunst på papir.
- Solfilm til vinduer er en lys- og UV-reducerende film, der bl.a. fjerner 75% af det synlige lys og 99% af UV-strålingen.

FAUN OG NYMFE

- Edward Weies maleri *Faun og nymfe* (KMS4386) blev udstillet første gang i Weie-udstillingen i 1946.
- Ved at supplere fotografisk arkivmateriale med oplysninger fra kartotekskort og placeringsdatabaser er det muligt at følge værket gennem alle årene. Gennemgangen viser, at museet har valgt at have værket næsten permanent udstillet.
- Undersøgelsen af nymfens hårfarve er foretaget af forskningscenteret CATS, www.cats-cons.dk. Analysen af farven viser, at det er monoazo- β -naphthol.

ve, og flere af de tidlige azo-farver er netop kendt for ikke at være lysstabile.

Faun og nymfe viser således tydeligt, at det ikke er tilstrækkeligt generelt at dæmpe lyset, opsætte UV-filtre eller fastlåse sig på en lyspolitik med f.eks. et maksimalt lysniveau på 250 lx. Man er også nødt til at vide, hvor lyssensitive farverne er. Undersøgelser af maleriets farvestabilitet med teknikken microfading viste i 2013, at de farver, der nu er tilbage, er ret lysstabile (se s. 12). Dog med undtagelse af de violette farver, som stadig vil bleges selv ved lave lysmængder. (Læs mere om microfading i artiklen efter denne, *Lys på godt og ondt*).

Netop nedbrydning af farve pga. lys er problematisk, fordi skaden er irreversibel. Den eneste måde at forlænge værkernes levetid på er at benytte mindre lys eller forkorte udstillingstiden. Og selv med disse tiltag må man forvente, at også værker på museer ændrer sig.

Lys på godt og ondt

Maja Dissing Forsom Sandahl

cand.scient.cons., Konserveringscentret i Vejle
og **Niels Borring**

1. konservator, kunst på papir, Statens Museum for Kunst

↑ Museumsgæster betragter Edward Weies maleri *Faun og nymfe* på Statens Museum for Kunst.
Foto: SMK

Museer skal både bevare og udstille, men lys nedbryder farver, og for at kunne se farver må vi nødvendigvis have lys. Så hvad kan man gøre?

Tidligere tænkte mange, at man var på den sikre side og undgik blegning af sine værker, hvis man undgik UV-stråling og indstillede lysniveauet efter internationalt anerkendte standarder. Men alt lys – også lyset i det synlige spektrum – er med til at slide på og nedbryde et værk over tid, bl.a. med farveændring til følge. Derfor er det vigtigt for forvaltere af kunst- og kulturhistoriske samlinger at have en kvalificeret lysudstillingspolitik for *brugen* af samlingen. For at kunne udarbejde en sådan politik må man besvare tre spørgsmål: Hvor meget lys udsætter man sine genstande for? Hvor lyssensitive er genstandene? Og hvor hurtigt vil man acceptere, at genstandenes farver ændrer sig?

Lux og luxtimer

Det første spørgsmål er let at forholde sig til. Lys kan måles med et luxmeter, som måler lysintensiteten i lux (lx). Når det handler om lysets nedbrydende effekt, må man tælle *alt* lys med. I permanente udstillinger med kombineret dags- og kunstlys vil lysintensiteten svinge både over dagen og over året. Permanent udstillede værker får i det samlede regnskab høj eksponering, mens midlertidigt udstillede værker får lavere eksponering.

Man er altså nødt til at se på den akkumulerede lysmængde for at kunne vurdere lysets samlede nedbrydende effekt, og derfor giver det mening at tælle luxtimer (lxh). Luxtimer findes ved at gange lysintensiteten med det antal timer, museumsgenstanden er udstillet. Man kan således udstille en genstand ved 500 lx i en time eller ved 50 lx i 10 timer og stadig kun have udsat den for 500 luxtimer. Alternativt kan man ved et udvalgt værk opsætte en lysdatalogger, som viser summen af lysintensiteten over tid.

Man kan også vælge at kortlægge lysniveauerne i et udstillingsområde. Det Kgl. Bibliotek har f.eks. udfærdiget et 'lyskort' over udstillingsområderne i Den Sorte Diamant. Her har man målt, hvor meget lys der er i de enkelte udstillingsområder på forskellige tidspunkter af året. Lyskortet er et konkret redskab til udstillingsplanlægning, så man får et overblik over, hvor og hvornår det f.eks. er bedst eller mest problematisk at udstille sarte genstande.

Lyssensitivitet

Det bringer os til spørgsmål to: Hvor lyssensitive er genstandene? Dette kan besvares ved at indde-

→ Eksempler på placering af materialegrupper inden for Blue Wool-skalaen. Skemaet er baseret på Michalsky (2011). Det skal dog nævnes, at Det Kgl. Bibliotek gennem årene har opdaget mange eksempler på farver, som er så ekstremt lysfølsomme, at de er helt uden for Blue Wool-kategorierne og synligt udbleger efter få ugers udstilling. Særligt moderne skriftstoffer er problematiske.

HØJ LYSSENSITIVITET	MIDDEL LYSSENSITIVITET	LAV LYSSENSITIVITET
ISO BW1, BW2, BW3	ISO BW4, BW5, BW6	ISO BW7, BW8
De fleste plante- og lasurfarver i alle medier: gule, orange, grønne, violette, mange røde, blå	Få historiske farver af planteudtræk	Kunstnerfarver (klassificeret som lysægte/'permanent')
Tidlige syntetiske farvestoffer	Farver på de fleste fjer og på pels	Nogle få historiske planteekstrakter
Farver fra filtpenne	Farvefotografier (m. 'chrome' i navnet, f.eks. Ciba-/Kodachrome, Kodachrome)	S/h-fotografier (hvis de udstilles uden UV)
Røde og blå farver fra kuglepenne	Bøttepapir og kemisk renset papir	Mange højkvalitets moderne pigmenter til udendørs brug
De fleste farvefotografier (med 'colour' i navnet, f.eks. Kodacolor/Fujicolor)		

Fig. 1.

Ile samlingen i kategorier ud fra materialers generelle lysholdbarhed, angivet ved ISO Blue Wool (BW)-standarden (Michalsky, 2011). Standarden består konkret af otte blå indfarvede stykker stof med forskellige, kendte lyssensitiviteter. BW1 er indfarvet, så farven let bleges af lys, mens hvert trin i de følgende kategorier kræver mere og mere lys, før der sker en blegning af farven – BW8 kan således tåle 2.000 gange mere lys end BW1. For at indplacere sine værker i kategorierne kan man skele til Det Kgl. Bibliotek, som har udfærdiget en liste over, hvad deres materialer kan tåle af lys (Hansen et al, 2013). Skemaet ovenfor (fig. 1) viser

et uddrag af forskellige materialers lyssensitivitet i forhold til Blue Wool-skalaen.

Som et supplement til den generelle inddeling kan man også benytte et microfading-måleapparat til at undersøge, hvor lyssensitivt et konkret værk er. Microfading er en hurtig screeningmetode for tjek af ustabile farver (fig. 2, s. 16). I stedet for at benytte standardanbefalinger for lyssætning på f.eks. akvareller (50 lx) kan man vha. microfading få at vide, hvad netop denne akvarel kan tåle af lys. Det vil næppe være realistisk at få målt alle værker i sin samling, men man kunne starte med de 10 vigtigste permanent udstillede værker, som er definerende for museets profil.

Hvad er en acceptabel udblegningshastighed?

Hermed er vi nået til spørgsmål tre, som de færreste samlingsforvaltere måske endnu har nået at forholde sig til: Hvor hurtigt vil man acceptere, at en genstand ændrer sig, før der sker tab af udtryk, værdi og indhold?

Det er allerede defineret, hvor mange luxtimer der skal til, før det menneskelige øje kan se en blegning, en såkaldt *just noticeable fade* (JNF) på Blue Wool-skalaen. For BW1 er det omtrent 300.000 luxtimer. Dvs. at man her vil kunne se, at lyset har blegget 1 JNF, når man har udstillet et objekt med lyssensitive farver i 300.000 lxh.

Ud fra dette begreb kan man vedtage en generel politik for acceptabel nedbrydningshastighed – og også her lade sig inspirere af andre institutioner. På Det Kgl. Bibliotek har man f.eks. valgt, at en genstand ikke må 'forbruges' hurtigere end 1 JNF på 25 år, og at genstande, der er mere lysfølsomme end BW1, ofte slet ikke udstilles. Eller

FAKTA

- Der findes forskellige typer lysdataloggere. De senere generationer kan aflæses trådløst, og de kan sende besked, hvis indstillede alarmgrænser overskrides.
- Bruce Ford er en af pionerne inden for microfading og har på sin hjemmeside en god introduktion til begrebet: www.microfading.com

ORD OM LYS

LUX (lx): Lysintensiteten på et givent sted. Kan måles med et luxmeter.

LUXTIMER (lxh): Lysintensiteten ganget med det antal timer en genstand er udstillet.

BLUE WOOL (BW): Standard for hvor meget lys et materiale kan tåle. BW-skalaen har otte trin (se også fig. 1).

JUST NOTICEABLE FADE (JNF): Parameter for hvor mange luxtimer der skal til, for at det menneskelige øje kan se en blegning af et materiale.

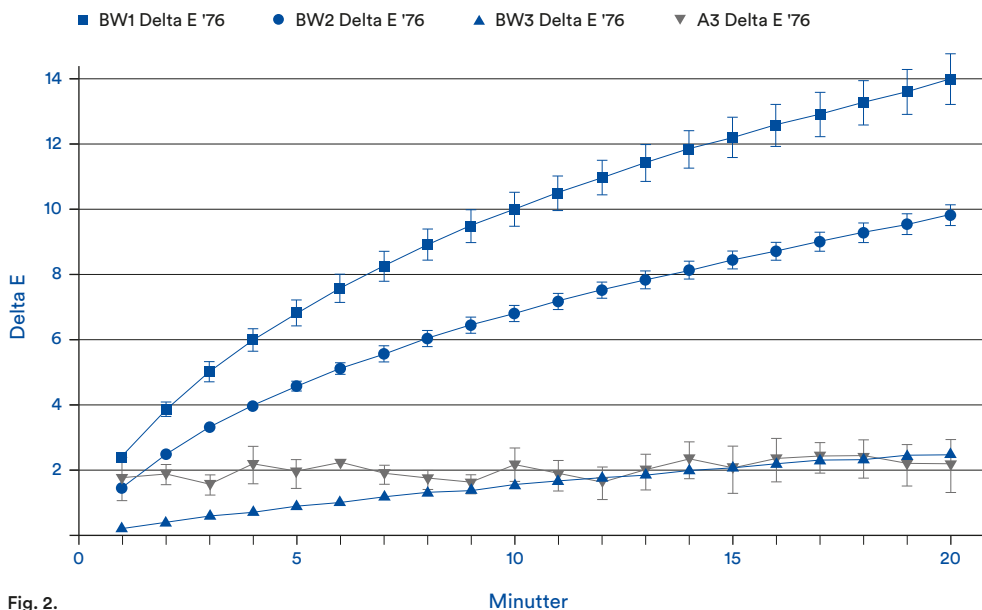

Fig. 2.

↔ I fig. 2. ses microfading ved en undersøgelse af nymfens hår i Edward Weies maleri *Faun og nymfe*. (Læs evt. artiklen *Museumslys nedbryder (også) kulturarven*). På kurven kan man se, at resterne af nymfens hår (grå trekanten) ikke længere ændrer sig. Dvs. at det, der kunne bleges ud, er bleget bort, og restfarven er meget stabil.
Foto: SMK

man kan som Victoria & Albert Museum vælge en bevaringshorisont på 500 år med kun 10 JNF. Det betyder, at der ikke må ske en forandring på mere end 1 JNF på 50 år. Det kan imidlertid give udfordringer med permanent udstillede museumsgenstande.

Derfor er det også nødvendigt at medtænke værkets signifikans i samlingen. Hvis man kun har én 'Mona Lisa', som alle kommer for at se, er det klart, at ændringerne kun må være minimale over tid. Her kan man vha. microfading undersøge, hvor hurtigt det vil ske ved en given lysintensitet, og på den baggrund dæmpe lyset eller reducere udstillingstiden.

Det er ikke nødvendigvis en let beslutning at fastlægge, hvad en acceptabel ændring af farverne på en genstand er. Men netop derfor er det vigtigt, at man både kender lysniveau, genstandenes lyssensitivitet og træffer bevidste valg om, hvordan man 'forbruger' sin samling.

HVOR MEGET LYS KAN ET MALERI TÅLE?

Lad os tage et eksempel:

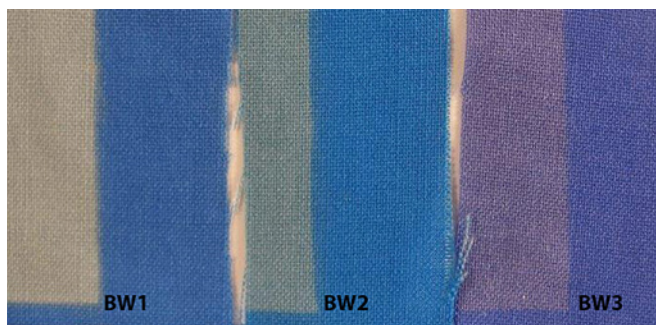
Vi har et maleri i kategori BW3 (se skemaet i fig. 1) og en tidshorisont på 1 JNF (*just noticeable fade*) på 50 år. Vi udstiller det med en belysning på 250 lx.

- Et maleri i kategori BW3 kan belyses med 3.000.000 lxh, før man kan se 1 JNF.
- Hvis vi belyser det med 250 lx ved 3.000 timers åbnings-tid pr. år, giver det 750.000 lxh pr. år.
- Det giver en udstillingstid på 3.000.000 lxh / 750.000 lxh pr. år = 4 år

Resultat: Ved 250 lx kan vi kun udstille maleriet i 4 år. Ved 100 lx kunne vi derimod udstille det i 10 år og ved 50 lx i hele 20 år.

→ Et ekstremt eksempel med Blue Wool 1-3 belyst med ca. 4.700.000 lxh. BW1 er bleget med det, der ca. svarer til 16 JNF, BW2 er bleget med ca. 5 JNF, og BW3 er bleget med ca. 2 JNF. Metafolien har dækket højre halvdel af prøverne, så de ikke har fået lys.

Litteratur

Birgit Vinther Hansen, Henriette Berg, Marie Vest, Hanne Karin Sørensen, *Spatial Light Risk Mapping, A Planning Tool to Minimise Fading of Light-Sensitive Objects Exhibited in Day-Lit Exhibition Spaces*, 2013, https://www.iada-home.org/fileadmin/01-Redaktion/uploads/JPC1303_VintherHansen-et-al.pdf

CIE, Technical Report: *Control of damage to museum objects by optical radiation*, (ISBN 3 901 906 27 4) <http://www.cie.co.at/publications/control-damage-museum-objects-optical-radiation>

Michalski, S. *Agent of Deterioration: Light, Ultraviolet and Infrared*, 2011, <https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/agents-deterioration/light.html#d11>

Læs, skriv, abonnér!

Tidsskriftet **Danske Museer** skal nu og i fremtiden være et fælles talerør for museerne i Danmark. I en tid med stadig større krav til museerne er der stærkt brug for en platform for debat, inspiration og erfaringsudveksling.

Derfor opfordrer vi alle museumsfolk til at læse, skrive og abonnere.

Send din idé til artikel eller debatindlæg til redaktion@danskemuseer.dk.

Send også gerne kritik og idéer til emner, vi skal tage op. Mangler tidsskriftet noget, for at det bliver mere relevant for dig som museumsmenneske?

ABONNEMENT

Danske Museer udkommer 5 gange årligt og koster 370,- kr. for et abonnement. Hvis jeres museum har flere adresser eller mange medarbejdere, kan det være en god idé at tegne flere abonnementer. Dermed opnår I rabat:

1 abonnement:	370,-
2-5 abonnementer:	330,-
6-10 abonnementer:	300,-
11-15 abonnementer:	270,-
16 → abonnementer:	245,-

Priserne er pr. abonnement årligt.

NYT!

Studerende og pensionister får 50 % rabat: 185,- årligt

Bestil dit abonnement hos Museums-tjenesten: mtj@museumstjenesten.com eller tlf. 86 66 76 66. Eller udfyld formularen på danskemuseer.dk/om/abonnement

Duften af *Danmark i Dybet*

Af Ida Hammer Ingerslev
interaktionsdesigner

↑ Undersøgelse af dufte specifikke steder i udstillingen. Her med et stykke hæg, kendt for sin meget karakteristiske duft.
Foto: Ida Hammer Ingerslev

Lugtesansen er den mest direkte vej til følelser og minder. Den kan skabe adgang til noget, som de mere gængse virkemidler i museumsformidlingen har sværere ved at nå ind til.

Vores reaktion på en duft er hurtig og umiddelbar. Dufte har evnen til at sende vores tanker på vandring til helt andre steder og sindstilstande. Derfor er det oplagt at introducere dufte i museumsformidling, hvor lugtesansen kan bruges til at give mere meningsfulde møder med udstillinger og genstande.

I foråret 2018 udviklede jeg et interaktionsprojekt om duft i samarbejde med Statens Naturhistoriske Museum i København som del af mit afsluttende projekt fra Malmö Universitet. Intentionen med projektet har været at undersøge, hvordan duft kan bruges til at kommunikere både genstande og hele rummet i en allerede eksisterende udstilling på en anderledes, sanselig måde. Projektet har givet nye indsigter i, hvordan duft kan skabe kontekst og interaktion, men det har også vist, at duft kan bruges til at forlænge museumsbesøget ud over museets fysiske grænse.

Digitale duft-interaktioner

Danmark i Dybet er en udstilling af ældre dato på Geologisk Museum (som hører under Statens Naturhistoriske Museum). Det er netop til denne type udstillinger, introduktionen af digitale duft-interaktioner kan være interessant: Hvordan kan det gøres for små midler, og uden at digita-

↑ Duftstationen med duften af hav. Olfactory display placeret i et område, hvor havet er dominerende. Bemærk, hvordan interaktionen er skjult, og selv boksen er designet med inspiration fra omgivelserne. Foto: Ida Hammer Ingerslev

PRODUKTIONEN AF DUFT

- Duft til et olfactory display (en digital enhed, som genererer duft) kan produceres ved at lade vand fordampe op igennem et relevant materiale og samle dampen via en destillationsproces.
- Det er også muligt, med visse særligt duftende materialer (det kunne for eksempel være jord), at placere dem i vand og efterlade dem i en periode. Dette giver vandet duft, men da vandet har en tendens til at 'modne' (ændre duft løbende), er der risiko for, at duften får en kortere levetid end ved destillationsmetoden.
- At lave duftene selv giver mere råderum til at designe dem specifikt til rummet. Desuden er der sikkerhed for, at duftene ikke er giftige og ikke indeholder parfume.

DE TRE DUFTSTATIONER

KALKSTATIONEN

Duften af kalk. Var placeret i starten af udstillingen i den lysere del af rummet og symboliserede omgivelserne med sin lyse udformning og opbygning i kalk-lignende materialer.

HAVSTATIONEN

Duften af hav. Var placeret midt i udstillingen i en sektion, hvor omgivelserne sendte tankerne mod havet. Havstationen var opbygget af materialer fra havet, primært sand og tang.

JORDSTATIONEN

Duften af jord. Var placeret i slutningen af udstillingen, hvor lyset og omgivelserne var mørkere. Jord-duften skulle ikke blot symbolisere omgivelserne, men også afslutte udstillingen med en tungere duft der kunne gøre et mere blivende indtryk på de besøgende. Selve boksen var opbygget primært af jord.

liteten stikker ud og tager fokus fra udstillingens egentlige formidling?

I *Danmark i Dybet* introducerede jeg tre duftstationer: duften af kalk, hav og jord. Duftene var produceret specifikt til rummet og placeret i områder, hvor de var relevante for genstandene. Samtidig arbejdede jeg med rummet som helhed ved at bruge lettere dufte i lysere områder og tungere dufte i mørkere områder. Jeg producerede en række 'olfactory displays' (en digital enhed som genererer duft) i form af små bokse designet til at repræsentere området, de var placeret i. Selve interaktionen foregik med en enkelt sensor, som ved påvirkning – en bevægelse over boksen – gav feedback i form af duft.

Når man undersøger introduktionen af duft i et udstillingsrum kan man med fordel kigge på teorien om 'smell scapes', som blev introduceret af professor i geografi Douglas Porteous i 1985. Enhver udstilling kan ansues som et smell scape, hvorudfra man analyserer dufte, rummet og de besøgende. I *Danmark i Dybet* fandt jeg, at rummet fra et smell scape-perspektiv havde flere svære udfordringer, ikke kun i form af den generelle opbygning, men også i form af meget dårlige ventilationsforhold.

Ventilationsforholdene er vigtige i beslutningen om den ønskede interaktion med duften. Vil man f.eks. bruge duft i større områder af rummet, kræver det god udluftning, så duftene ikke blander sig og skaber nye, uoverlagte dufte og stemninger.

Kend dit publikum

En anden vigtig faktor, når man laver smell scapes, er kendskab til de besøgende – deres kulturelle baggrund, demografisk sammensætning og motivation for besøget. Jeg har arbejdet med et segment, som er repræsentativt for udstillingens generelle besøgende: den voksne museumsbesøgende med en vis interesse for udstillingens emner.

”

Da jeg gik gennem Botanisk Have efter besøget, var jeg mere bevidst om de dufte, jeg mødte. Især duften af jord sendte mine tanker tilbage til boksen på museet.

Jacob, 37

”

Duftene gav kontekst og nærvær til genstande, som jeg ellers havde svært ved at placere i den virkelige verden.

Jette, 64

Gennem hele processen har samarbejdet med de besøgende været en væsentlig faktor i min research. Jeg har benyttet mig af en fokusgruppe, som har været involveret i hele processen, ikke bare i testen af prototyper, men også i processen med at udvælge de rigtige dufte. Gennem workshops har jeg præsenteret forskellige dufte og bedt de besøgende placere dem relevante steder i udstillingsrummet. Dufte kan være svære at udvælge, da en duft generelt bliver modtaget meget individuelt. Ved at bruge dufte, der fremkaldte samme følelsesmæssige respons og gav associationer til de samme kontekster, var det muligt at finde frem til de dufte, der kunne bruges til at opnå den ønskede virkning.

Gennem de forskellige forsøg med prototyperne fandt jeg, at de besøgende i fokusgruppen brugte mere tid i de områder, hvor der var duft. De kunne også huske mere fra de konkrete områder efterfølgende, og de udviste generelt en større interesse for udstillingen som helhed. Flere af dem fortalte endvidere, at de, da de senere mødte duftene uden for museet, tænkte tilbage på oplevelsen på Geologisk Museum.

En udvidelse af museumsoplevelsen

Det er interessant at tænke over dufts potentiale til at forlænge et museumsbesøg ud over rammerne for museets egentlige placering, og hvordan dufte kan skabe kontekst til udstillinger som benytter ældre kommunikationsteknikker, primært i form af tekst.

Dette var blot et lille studie i en begrænset tidsramme, men der er ingen tvivl om, at duftinteraktion er et område relevant for mange forskellige museer med forskellige forudsætninger. Små olfactory displays med en nogenlunde holdbarhed kan laves for relativt begrænsede midler, og de kan tilpasses meget specifikt til forskellige formål og udtryk.

Ved at introducere små interaktioner, med for eksempel duft, i gamle udstillinger åbner vi for nye muligheder. I stedet for at rive udstillingerne ned, eller lade dem ligge halvdøde hen, kan vi med duft som formidlingsredskab arbejde hen imod at give udstillingerne nyt liv og forlænge deres holdbarhed.

↑ Fremstilling af duft med forskellige materialer i vand.
Foto: Ida Hammer Ingerslev

↑ Test af forskellige former for duftinteraktion, her et enkelt olfactory display.
Foto: Ida Hammer Ingerslev

HUSEUM

Politikere og borgere
fik indblik i
museernes daglige,
usynlige arbejde

Af
Anders Have Espersen
direktør på Museum Mors
og **Caroline Kirkegaard**
ODM

↓ Kulturminister Mette Bock (LA).
Alle fotos: Caroline Kirkegaard

Under temaet 'At bygge bro' løb Kulturmødet på Mors for sjette gang af stablen den 23.-25. august. Museerne i Region Midtjylland og Region Nordjylland havde lånt et hus på Kulturmødets hovedgade, Gasværksvej, og med støtte fra de to regioner, Kulturarv Nord, MMU og Nordea-fonden omdannet det til publikumsaktiviteten 'HUSEUM'. Organisationen Danske Museer indtog samtidig en lille scene i husets carport og satte kulturpolitikere og markante kulturpersonligheder stævne for at høre om deres oplevelser i HUSEUM, og hvordan deres interesse for kulturarv var opstået.

Rum til personlige beretninger og diskussioner
I HUSEUM var der på forhånd udvalgt 36 genstande, som husets beboer, Antje, havde fortalt historien om. Historierne var blevet trykt på små skilte og stillet rundt omkring i hjemmet ved de respektive genstande. I grupper af fem-seks personer blev kulturmødedeltagere og en politiker/kulturpersonlighed lukket ind i HUSEUM for at gå på opdagelse. Hver især udvalgte de undervejs én genstand, som de fandt bevaringsværdig. Herefter samledes gruppen omkring hjemmets spisebord, hvor de skulle indgå i en dialog og argumentere for, hvorfor den genstand, de netop havde valgt, skulle bevares for eftertiden og indgå i samlingen på et museum. I sidste ende skulle gruppen nå frem til én enkelt genstand, de alle kunne stå inde for. Det gav anledning til både meget personlige beretninger og samtidig diskussioner om, hvorvidt man skulle fokusere på den personlige fortælling, på håndværket, på det lokalhistoriske, på design og funktion eller noget helt andet. Også det sentimentale og glædelige gensyn kontra den faglige vurdering af en genstand blev diskuteret. Museumsformidlere faciliterede seancen og gav dermed også deltagerne et indblik i deres daglige arbejde rundt

”

**Vi skal skabe rammerne.
Vi skal ikke styre detaljerne,
men lave lovgivning på det
grundlæggende.**

Mette Bock, kulturminister, LA

”

Ved at gå på museum føler man sig som del af et fællesskab. Danskerne er et folk, der er interesseret i deres historie. Og den kan man møde på museerne, som er blevet gode til at gøre formidlingen og historien nærværende!

Alex Ahrendtsen, kulturordfører, DF

← Pernille Weiss (EP-kandidat), Nils M. Jensen, direktør i ODM, og Iben Bækkelund Jagd, vicedirektør på ROMU og medlem af ODM's bestyrelse.

↓ Tv-vært Adrian Hughes, der var med til at diskutere museernes rolle i samfundet.

”

Museerne er en rigtig vigtig del, og det er bibliotekerne også. Det erstatter på sin vis forsamlingshuset som mødested.

Bertel Haarder, kulturordfører, V

↑ Kulturordfører Alex Ahrendtsen (DF).

→ Bertel Haarder (V), Flemming Just fra ODM's bestyrelse og direktør på Sydvestjyske Museer og Bo Skaarup fra ODM's bestyrelse og Naturhistorisk Museum Aarhus.

”

Til socialt udsatte familier skal der være et kulturklippekort, så de kan besøge deres lokale museum ca. en gang om året. De har lige så stort et behov for at kende deres historie.

Christian Juhl, medlem af Kulturudvalget, EL

”

For mig er kultur menneskelig adfærd, og derfor SKAL vi interessere os for den. Så det er også et kulturelt anliggende, hvordan vi har indrettet vores sygehusvæsen osv.

Pernille Weiss, EP-kandidat, KF

”

Det er da dejligt, at der kommer lidt penge tilbage. Men det er jo ingenting i forhold til det, vi sparer. Vi har sparet på driften – hvis man ikke har grunddriften på plads, så er det svært at udvikle.

Rasmus Nordqvist, kulturordfører, ALT

omkring på de kunst-, kultur- og naturhistoriske museer, hvor de til dagligt arbejder.

Noget af det, som Kulturmødet kan, og som HUSEUM viste sig særligt velegnet til, var at give helt almindelige kulturbrugere et indblik i de udfordringer, som kulturlivet og i dette tilfælde museerne står over for. Samtidig blev der i HUSEUM skabt et intimt samtalerum, hvor borgere fik mulighed for at blive hørt af politikerne, og hvor politikerne på grund af de mere personlige omgivelser kunne fortælle åbenhjertigt om emner, der lå dem særligt på sinde. Og med netop genstande og kulturarv som omdrejningspunktet for samtalen fik deltagerne også indsigt i, hvad museernes lidt mere usynlige arbejde består af. Samtalerne handlede for en gangs skyld ikke om store museumsbyggerier og moderne, digitale formidlingsformer, men i stedet om selve museernes raison d'être: genstandene. Rammerne og de fysiske genstande var i fællesskab medvirkende til, at dialogen og relationerne blev så ærlige og umiddelbare, som de gjorde.

Mange af politikerne gik derfra med ordene: "Jamen, det er jo svært at vælge!"

Carportsamtaler

Efter politikerne og kulturpersonlighedernes besøg i HUSEUM blev de budt velkommen af medlemmer fra ODM's bestyrelse på scenen i carporten, hvor de talte om både deres oplevelser i HUSEUM og deres interesse for kulturarv generelt. Bløde lænestole, kakkelbord, kaffe serveret i blomstret porcelæn og rigelige mængder af Matador Mix var katalysator for, at samtalen fortsatte i den uformelle og ligefremme tone inde fra huset.

↑ Christian Juhl (EL) og Nils M. Jensen, direktør i ODM.

↓ Kulturordfører Rasmus Nordqvist (ALT) og bestyrelsesmedlemmer i ODM Anja Olsen fra Forstadsmuseet og Cirkusmuseet og Bo Skaarup fra Naturhistorisk Museum Aarhus.

En ny trend på de kunst- og kulturhistoriske museer er vokset frem de senere år: vurderingsevents arrangeret i samarbejde med auktionshuse. ICOM Danmarks formand advarer her mod de etiske konsekvenser. I det efterfølgende indlæg forklarer Museum Sønderjyllands direktør og samlingschef, hvordan de holder balancen.

Museer og auktionshuse

en uhellig alliance

Af Søren la Cour Jensen
formand
ICOM Danmark

↓ *Guld i Købstæderne, DR.*
Foto: DR Presse

Stadig flere museer afholder arrangementer, hvor auktionshuse rykker ind og inviterer borgere til at få vurderet deres arvegods af eksperter. En række af disse arrangementer overskrider de internationale etiske normer for, hvad et museum kan og bør.

Museets rolle i samfundet er unik. Museet i dag er ikke kun defineret ved sine samlinger, men også af en lang række opgaver, der på forskellig vis understøtter rollen som kulturarvsbevarende institution.

Den tilbyder nye perspektiver på verden omkring os, udfordrer tabuer, inddrager og involverer alle dele af vores samfund og tilbyder indsigt, læring og indholdsfyldt underholdning. Museerne bidrager til, at de besøgende, herunder både socialt udsatte, børn og ældre, får ny erkendelse og dermed højere livskvalitet. Museerne er med til at skabe reflekterede, vidende og aktive borgere.

For at kunne løfte disse nye opgaver, samt museernes traditionelle ansvarsområder, er det af største betydning, at museerne fremstår med den højeste troværdighed. Dvs. at museumsinstitutionerne er klare og tydelige omkring de standarder, der ageres efter. For at kunne fastholde og understøtte den særlige forbindelse (og overenskomst) mellem museum og brugere, må der ikke være nogen tvivl om museernes ansvarsområder, interesser og museumsetiske ståsted.

Hvad er problemet?

Man kan selvfølgelig spørge, hvorfor ICOM overhovedet anser det for et etisk problem, at museer samarbejder med auktionshuse?

Auktionshuse er sat i verden for at tjene penge på handel med natur-, kunst- og kulturarv. Museernes eksistensberettigelse er derimod at tilgængeliggøre, lære fra sig og berige alle i samfundet.

Flere auktionshuse har på deres digitale platforme over en længere periode annonceret vurderingsarrangementer på museer. Her står auktionshuset som ansvarlig for arrangementet i museets bygninger, men grænserne bliver hurtigt flydende. Hvordan trække en hårfin grænse imellem den kommercielle, pris- og værdifokuserede tilgang til genstande med kulturel og historisk

↑ *Guld i Købstæderne*, DR.
Foto: DR Presse

”

En række af disse arrangementer overskrider de internationale etiske normer for, hvad et museum kan og bør.

værdi og museernes rolle som kulturarvsbevarende institutioner, hvor genstandene i realiteten er uvurderlige og ikke skal på et kommercielt marked? For museums-genstandene har en værdi i læring, proveniens, repræsentation og fortællekraft, og aldrig i økonomisk værdi – selv om det ofte er det, medierne fokuserer på. At blande disse modsætninger sammen er måske umiddelbart populært, men undergraver museernes position.

Tv-programmer, hvor almindelige mennesker glædes og skuffes over værdien af deres hængte ting, appellerer til seerne og genererer høje seertal. Auktionshusene får gratis reklame og oplever uden tvivl en større opmærksomhed og bedre resultat på bundlinjen. For at skabe større opmærksomhed fra borgere og medierne, søger nogle museer derhen, hvor dette publikum er. Men prisen kan på længere sigt blive et tab af troværdighed og uklarhed om, hvad museet står for.

Faglig integritet og uafhængighed

Handel med kulturarv har altid fundet sted og er en nødvendig del af museernes mulighed for at

supplere deres samlinger. Når museer køber på auktion, fra gallerier eller private trækkes særligt væsentlige kulturarvsværdier ud af den private handel og bliver tilgængelig for alle – teoretisk set i al fremtid. Der må derfor ikke opstå mistanke om særinteresser. Museer kan ikke fremhæve ét auktionshus frem for et andet, og alle museums-køb må basere sig på rent faglige vurderinger. Dette må der ikke kunne herske tvivl om.

Sagen er derfor ikke, om det enkelte museum indadtil kan garantere den faglige integritet ved køb af kunst-, natur- og kulturarvs-genstande,

↓ *Auktionshuset*,
TV2.
Foto: TV2 Presse

ICOM'S ETISKE REGELSÆT

§ 8.14 Handel med natur- og kulturarv. Ingen museumsansat må direkte eller indirekte tage del i handel (køb eller salg med fortjeneste for øje) med natur- eller kulturarv.

§ 8.15 Kontakt med handlende. Ingen museumsansat må tage imod gaver, gæstfrihed eller anden form for vederlag fra en handlende, et auktionshus eller andre som tilskyndelse til at købe eller sælge museumsobjekter eller afstå fra at agere professionelt. Endvidere bør en museumsansat ikke anbefale en bestemt handlende, et auktionshus eller en vurderingsmand til offentligheden.

men om der udadtil kan rejses tvivl om den faglige uafhængighed som den åbne kulturinstitution, der er sat i verden til glæde for hele samfundet – nu og i al fremtid.

Selv om de mange tv-auktionsudsendelser måske har skabt en bredere interesse i befolkningen for gamle ting og deres værdi, kan det aldrig blive et argument for, at museerne åbner dørene for auktionshusenes vurderingsarrangementer. Det er museernes basale opgave at skabe og fastholde befolkningens interesse og viden om kulturarven, og det kan og må kunne gøres uden auktionshusenes mellemkomst.

Museets raison d'être

Museet må spørge sig selv om, hvilke aktiviteter der understøtter institutionens raison d'être. Formidles der viden til de besøgende, eller skabes der ny indsigt for museet selv? Er der lærings- og formidlingsmæssige elementer i arrangementet, der kan retfærdiggøre, at det afvikles på museet? Arrangementer med auktionshuse kan være med til at flytte opfattelsen af museet som forsknings- og formidlingsinstitution og til at blive betragtet som kommerciel aktør på linje med andre oplevelses- og underholdningscentre. Hvis det sidste er tilfældet, så er der fare for, at museernes særlige status undergraves, og at det samme sker med støtten til de væsentlige samfundsopgaver, som museerne løfter i dag.

ICOM Danmark ønsker altid at gå i dialog med vores medlemmer om dette og andre museumsetiske spørgsmål. Verden forandrer sig, og det gør museernes aktiviteter og opgaver også. Det vigtigste er, at vi i alle tilfælde bevæger os frem med omtanke og en klar faglig refleksion.

”

Arrangementer med auktionshuse kan være med til at flytte opfattelsen af museet som forsknings- og formidlingsinstitution og til at blive betragtet som kommerciel aktør.

Læs også Vinnie Nørskovs (tidligere formand for ICOM Danmark) artikel om vurderingsevents og salgsudstillinger i Danske Museer 3/2013. Find den i arkivet på danskemuseer.dk.

Følg de etiske regler – og den sunde fornuft

Af **Henrik Harnow**

ph.d., direktør, Museum Sønderjylland,

og **Axel Johnsen**

ph.d., chef for Viden & Samlinger,

Museum Sønderjylland

Klarhed om museernes rolle er særdeles vigtig for, at museerne kan fastholde deres integritet og faglige troværdighed og dermed bevare tillidsforholdet til befolkningen. Museum Sønderjylland bakker derfor i høj grad op om Søren la Cour Jensens synspunkt. Samtidig er det klart, at museer er tiltrukket af den kontakt med gæsterne, som vurdering af genstande i privat eje kan rumme, og den interesse i befolkningen, der er for skiftende typer af genstande – i disse år især dansk design og møbelkunst.

På Museum Sønderjylland tænker vi nøje over, hvordan vi griber arrangementer af denne art an – for vi vil også gerne være relevante og aktuelle for borgerne og ikke mindst give dem perspektiv på det, der optager dem her og nu. Kan man balancere denne type af arrangementer og kontakt med borgerne uden at gå på kompromis med de etiske principper? Det tror vi godt, at man kan.

Lad os give et eksempel på, hvad vi på Museum Sønderjylland arbejder med på dette område – og hvad vi ikke vil røre ved, netop under hensyn til ovenstående betragtninger og de argumenter, Søren la Cour Jensen fremfører.

↑ Hvert år afholder Museerne i Tønder Stolens Dag, hvor man kan medbringe en eller flere stole og få dem vurderet.
Foto: Museum Sønderjylland

Kulturhistorisk og kunstnerisk værdi

På Museerne i Tønder afholder vi normalt hvert år Stolens Dag. Den rige håndværkstradition på Tønder-egnen og det forhold, at den verdensberømte stoledesigner Hans J. Wegner var født i og voksede op i Tønder, giver en god og relevant baggrund for at formidle bl.a. stolens kulturhistorie. Når museerne afholder Stolens Dag, er der mulighed for at medbringe én eller flere historiske stole til vurdering. Men vel at mærke ikke en vurdering i forhold til salg – og det er heri forskellen består.

De eksperter, der typisk deltager i arrangementet, er netop til stede som eksperter i historiske stole. På samme vis har den ene af Wegners døtre medvirket og ikke bare givet arrangementet en ekstra dimension, men også bidraget med detaljerede og indsigtfulde betragtninger om de

”

Kan man balancere denne type af arrangementer og kontakt med borgerne uden at gå på kompromis med de etiske principper? Det tror vi godt, at man kan.

ikoniske stole, når de var til vurdering. Den vurdering, eksperterne foretager af de medbragte stole, er en vurdering af stolens historie. F.eks. stilhistorisk placering, datering og bemærkninger om kvaliteten af håndværket, materialerne og stolens sjældenhed; eller måske rettere den kulturhistoriske og kunstneriske værdi.

Mange ældre stole har ikke som sådan en salgsværdi, men kan være spændende at høre om, uanset om det er en handelsvare. En af pointerne er faktisk, at det ikke drejer sig om penge for at være spændende. Vi er således ikke på jagt efter en prissætning af stolen, selv om man jo ikke kan undgå, at ejeren af en sjælden stol får øje på en form for værdi. Det er blot ikke arrangementets formål og præger det ikke. På Museum Sønderjylland er vi glade for arrangementet, som vi mener bidrager med kulturhistorisk og kunsthistorisk indsigt og perspektivering i en god stemning. Vi opfatter det ikke som ude af takt med god museumsskik.

Nej tak til salg

Vi nævnte ovenfor, at der også er arrangementer, som vi ikke vover os ud i. Det er egentlige salgsarrangementer, hvor et auktionshus benytter museet som salgsplatform, eller hvor genstande, vi også har på museet og modtager fra givere, prissættes eller sælges. Et godt eksempel er, da Museet på Sønderborg Slot for ikke så længe siden takkede nej til afholdelse af det populære program *Guld i Købstæderne* på museet. En af museets historikere medvirkede i et historisk indslag i programmet, som en anden af vore inspektører også gjorde, da programmet gæstede Haderslev – for vi bidrager altid gerne med historisk viden og baggrund. Men vi var ikke en del af vurderingsarrangementet, og vi lagde heller ikke hus til.

Vi holder ikke markedsdag for privates salg af genstande eller malerier eller lignende typer af arrangementer, der kan så tvivl om museets integritet og rolle som statsanerkendt museum. Det er en klar holdning i museets måde at agere på altid at huske ICOM's etiske regler, men også at lade sund fornuft herske og altid arbejde for en god og relevant kontakt til publikum.

ESSAY

Hvad ligger der i et navn?

Af **Thomas Söderqvist**
professor emeritus, fhv. museumschef
Medicinsk Museion

Shakespeares Julie syntes ikke navnet på hendes elskede var afgørende: "Hvad ligger der i et navn?" spurgte hun sin Romeo og fortsatte: "Det, vi kalder en rose, ville dufte lige sødt, hvilket navn det end havde."

Havde Julie ret? Også når det gælder museer? Er indholdet og kvaliteten ikke langt vigtigere end navnet? Har navnet – varemærket, brandet, logoet – egentlig nogen betydning? Eller tog Julie fejl? Er der navne, der er så håbløse, at de står i vejen for museets udvikling? Og hvor pilfingrede kan bestyrelser og direktører tillade sig at være med hensyn til gamle indarbejdede museumsnavne?

Der er gået en bølge af navneændringer gennem den danske museumsverden i det seneste årti, ofte i forbindelse med et ledelsesskift. Bare i løbet af 2011 skiftede mindst tre mellemstore museer navn. Elmuseet i Bjerringbro udvidede sit ressortområde og tog navnet Energimuseet. Derefter skiftede det næsten 100 år gamle Handels- og Søfartsmuseum i Helsingør navn til det fyndige M/S Museet for Søfart. Og endelig besluttede bestyrelsen for Kunstindustrimuseet at

kalde samlingerne og udstillingerne i den smukke gamle hospitalsbygning i Bredgade i København for Designmuseum Danmark: "Det er nødvendigt, at museet får et navn, der forstås bredt og kommunikerer dets identitet og mål," forklarede bestyrelsesformanden og tilføjede, at "det nye navn er kort, mundret og internationalt." (Jeg er enig, det var et oplagt navneskift).

De fleste af disse forandringer er blevet forbigået i tavshed, i hvert fald i medierne, om end ikke altid internt på museerne. Men i år var der et navneskift, der vakte lidt mere bevågenhed, nemlig da Tøjhusmuseet i juli blev omdøbt til Krigsmuseet. "Det gør vi," skrev de på hjemmesiden, "fordi det er vigtigt, at man som gæst hurtigt kan afkode, hvad et museum har at tilbyde. Det kan være svært, når navnet består af gamle ord som 'tøjhus', som vi ikke længere bruger." Og fortsatte: "Vi ønsker, at vores navn skal være forståeligt og afspejle den oplevelse, man får, når man besøger os."

Den forklaring blev ikke nådigt modtaget i alle dele af den danske museumsverden. På Facebook tog den bornholmske museumsinspektør Jakob Seerup skarpt afstand: "'Krigsmuseet' er et plat, forfladigende og uærligt navn," skrev han; det var også "uoriginalt – for det er naturligvis tyvstjålet direkte fra briternes Imperial War Museum."

Det satiriske online-historiemedie Satyren fulgte efter og kunne meddele, at Nationalmuseet nu havde besluttet sig for at skifte navn til hlsTøRÿ. Hvad flere danske museer, herunder ARTorium (fhv. Statens Museum for Kunst) og MARBLES (fhv. Thorvaldsens Museum) syntes var et genialt træk – medens NordLys (fhv. Skagens Kunstmuseer), M&M (fhv. Midtjyllands Museum) og Seerups eget BørnhølmssmøssØm var mere negative.

Den bedste satire er som bekendt den, der får læseren til at tvivle på, hvorvidt det er løgn eller latin. Selv synes jeg, at Satyrens nye navn (evt. bortset fra det sidste) lyder som noget, et brandingbureau faktisk kunne have fundet på. Hvis man kan kalde en is for Häagen-Dazs, et rockband for Motörhead, og en legetøjskæde for ToysRUs, så er det vel ikke helt usandsynligt at en vild museumsdirektør ville finde på at omdøbe sit museum til hlsTøRÿ. Det er vel ikke mere vildt end at re-brande Post & Tele Museum til det gådefulde ENIGMA?

Hvornår er brandet vigtigt? Da jeg overtog ledelsen af Medicinsk-historisk Museum i 1999, lå navnespørgsmålet mig meget på sinde. Jeg ville reformere virksomheden: satse på forskningen, lægge vægten på biomedicinens rolle i nutiden og fremtiden og trække mere på kunst, kultur og materialitet end på historiefortælling. Og da var navnet vigtigt. Det lykkedes mig at overtale Kø-

benhavns Universitet til at smide det næsten 100 år gamle navn ud. I stedet blev betegnelsen for det klassiske aleksandrinske lærdomstempel trukket op af Bergs gamle græsk-danske ordbog – og så var Medicinsk Museion født (helt uden barsels-hjælp fra brandingbureauer).

Det blev selvfølgelig retorisk set rent op ad bakke. Det tog mindst fem år for medarbejderne at indarbejde Museion i bevidstheden, og yderligere 10 år inden det blev nogenlunde accepteret af publikum og medierne. Navnet provokerede, reaktionerne spændte fra begejstring til forargelse.

Men de færreste forblev uberørte. Navnet var usædvanligt, det vækkede nysgerrighed. Jeg har haft hundredvis af spændende diskussioner med både museumsfolk og almindelige gæster med udgangspunkt i spørgsmålet "Hvad er et museion?". I den årelange proces blev vi selv mere klar over, hvad vi ville med huset; ved at blive ved med at forklare og reflektere over navnet fik mange en dybere forståelse af, hvad et museum kan være – og det var hele besværet værd i sig selv.

Så derfor køber jeg ikke Krigsmuseets populistiske argument for det uambitiøse navneskift. Ud fra min Museion-erfaring synes jeg, at Tøjhusmuseet er bedre, simpelthen fordi det sætter gang i den historiske fantasi. Vi bruger godt nok ikke længere ordet 'tøjhus' til daglig, men de fleste kender jo ordet 'tøj' fra 'legetøj' og 'køretøj'. Så mere ubegribeligt er det altså heller ikke! I Berlin er det faktisk lykkedes at holde fast i det oprindelige navn Zeughaus. Selve bygningen ved

”

... skal man skifte navn, så skal det gøres af de rigtige grunde ... det skal gøres med eftertanke, med hensyn til samlingernes indhold og som et led i det langsigtede faglige arbejde – ikke som et populistisk brandingtiltag.

↓ "Ingen ved alligevel, hvad et nationalmuseum er. Derfor er der behov for et nyt navn, der rammer nutidens formsprog og taler til levende mennesker, som vil strømme ind og skæppe i kassen," skrev historiesitet Satyren om Nationalmuseets navneskift. Den bedste satire er som bekendt den, der får læseren til at tvivle på, hvorvidt det er løgn eller latin. Mashup-foto: Charlotte S. H. Jensen/satyren.dk

Unter den Linden, som i dag rummer Deutsches Historische Museum, var oprindeligt et våbenarsenal, og man bruger aktivt navnet i museets identitetsarbejde; f.eks. kalder man biografen for Zeughauskino.

Vi bruger jo heller ikke ordet 'glyptotek' til daglig – det er nok de færreste i dag, som kender ordets græske oprindelse – men alligevel ved de fleste danskere, hvad Glyptoteket er, og hvor det ligger. For når bare man har udsøgte samlinger, smukke lokaler, excellente kuratorer og kvalitetsformidling, så er et sært, udenlandsk klingende navn jo ingen hindring – snarere tværtimod! Det er et lidt mystisk og poetisk navn, det vækker lysten.

Så et museum kan med fordel skifte til et lidt mere tiltrækkende navn. I nogle tilfælde ville det jo være oplagt, f.eks. for Statens Museum for Kunst, som i øjeblikket eksperimenterer med den lidt indholdsløse og æstetisk udfordrede forkortelse SMK. Eller for de mange regionale fusionsmuseer med virkelig usexede navne som Museum Sydøstdanmark, Museum Vestsjælland og Museum Sønderjylland. Statens Naturhistoriske Museum er nok også modent for en makeover på navnefronten. Og generelt set emmer danske museumsnavne mere af åndsforladt administrativ rationalitet end af poetisk fantasi.

Men – og det er mit hovedærinde – skal man skifte navn, så skal det gøres af de rigtige grunde. Hvis det kun skal signalere, at der er kommet en ny direktør, eller kun handler om at gøre sig mere synlig i konkurrencen om medieopmærksomheden, ja, så tror jeg, at man skal holde fingrene væk. Så bliver det nemt uautentisk.

Hvis det derimod er et led i en proces, hvor museet reelt skifter fokus og identitet, kan et navneskift være bevidsthedsudvidende for såvel ledelsen og kuratorerne som for publikum. Og da kan det mest ufolkelige og ubegribelige navn bruges. Men det skal gøres med eftertanke, med hensyn til samlingernes indhold og som et led i det langsigtede faglige arbejde – ikke som et populistisk brandingtiltag.

Glasmuseet Ebeltoft

unik som alle andre

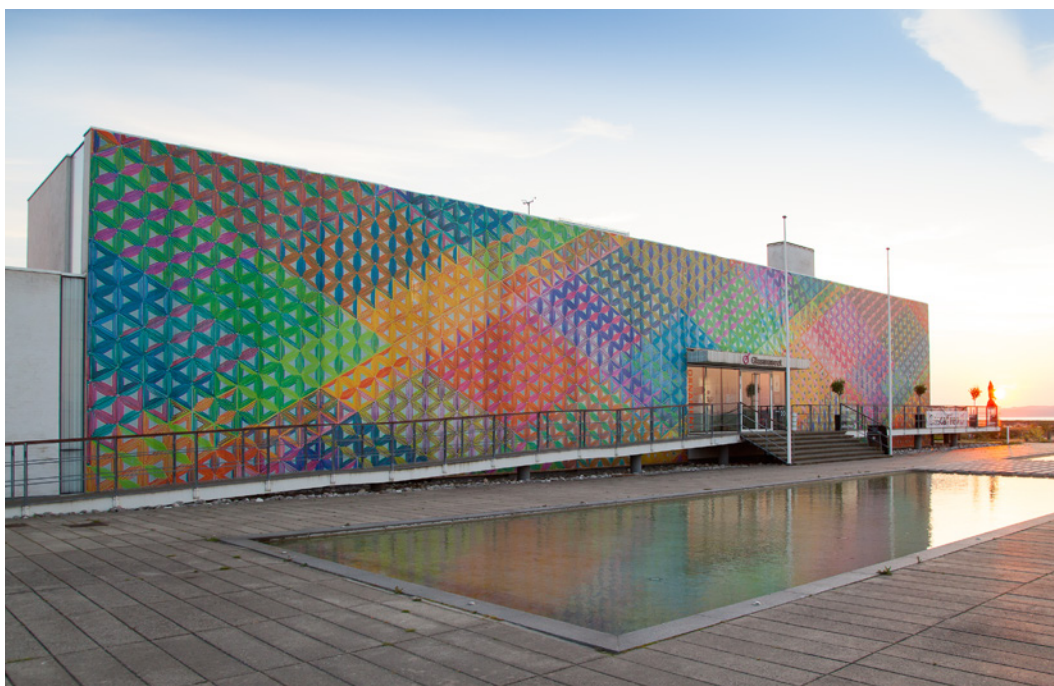
Af Dan Mølgaard
direktør, Glasmuseet Ebeltoft

På Glasmuseet Ebeltoft møder vi ofte museumskolleger, der interesseret spørger til, hvordan vi kan drive et internationalt arbejdende museum med minimal offentlig støtte. Humlen er beliggenhed, fortælling og internationalt såvel som lokalt engagement.

Glasmuseet Ebeltoft er stiftet på privat initiativ af glaskunstneren Finn Lynggaard og med en ambition om at være, og forblive, et privat museum. Hjulpet på vej af en venneforening, åbnet i lokaler udlånt af kommunen og etableret i 1986 som det første museum i verden, der arbejdede for at synliggøre Studioglas – unika-glaskunst lavet i glashytter og på små enkeltmandsbetjente glasværksteder. Museet er organiseret som en erhvervsdrivende fond, hjulpet på vej af et beskedent offentligt tilskud svarende til 10-12 % af museets årlige budget. De øvrige små 90 % tjener, fundraiser eller løfter museet selv. Entréindtægterne alene udgør mere end halvdelen af museets indtjening, og da hver gæst i gennemsnit køber for små 50 kr. i museets butik, er disse to poster afgørende for at få økonomien til at hænge sammen. Vi ligner ingen andre, men arbejder i vid udstrækning som alle andre. Vi samler og bevarer, vi registrerer og

← I 2017 afviklede Glasmuseet Ebeltoft for fjerde gang i museets historie *Young Glass*. Denne gang med deltagelse af 57 yngre glaskunstnere fra 18 lande, udvalgt på baggrund af indsendt materiale. *Young Glass* afholdes hvert 10. år og har stor bevågenhed blandt glaskunstnere verden over.
Foto: Joe Kelly

→ Synlighed er vigtig for at tiltrække gæster til det private, fondsdrevne museum, hvis attraktive placering på havnefronten i Ebeltoft ikke gør det alene. I forbindelse med sommerudstillingen, *Ornament*, var facaden iklædt Niels Nedergaards mønster, som i øvrigt kunne opleves som maleri indenfor.
Foto: Finn Marnford

formidler. Som privat museum har vi ingen forskningsforpligtigelse, hvilket er en del af forklaringen på, at vi kan få driften til at hænge sammen. Men ingen dansk institution kender fortællingen om moderne glas bedre end vi, og da museets arbejde har været en bærende del af fortællingen om og videreudviklingen af den moderne internationale glaskunst, er vi det naturlige danske videnscenter om netop vores felt.

Den rette placering

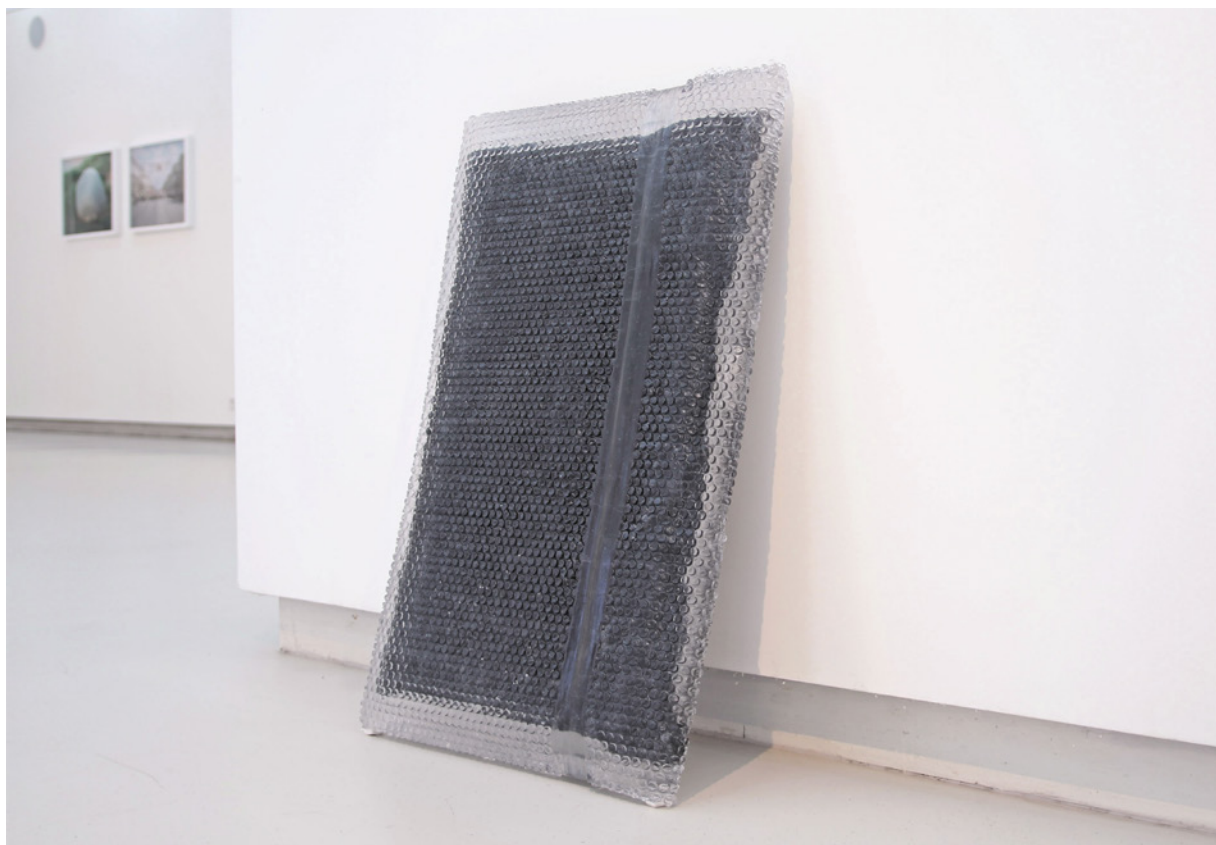
Vi formår i runde tal at tjene, finde eller skaffe otte-ni kroner for hver offentlig krone, vi får. En afgørende forudsætning for dette er museets placering på havnefronten i Ebeltoft, der hver sommer besøges af tusindvis af turister. Museets absolutte højsæson er de tre sommermåneder, hvor hen ved halvdelen af museets 35-40.000 årlige besøgende lægger vejen forbi. Danske og udenlandske turister har således afgørende betydning for museet. Som en naturlig konsekvens af dette har museet differentierede priser hen over året og tilretter aktiviteter alt efter sæsonen, ligesom det arbejdende glasværksted kun er åbent i sommerhalvåret. Alt sammen inspireret af de mange attraktioner i vores umiddelbare opland, der uden nogen form for nostalgi kun holder åbent, når der

er gæster i området. Museets fysiske placering er således en afgørende forudsætning for vores arbejde. Vi er dér, hvor der er mange mennesker, og gør os attraktive dér, hvor de kan afse tiden til at besøge os.

Ene om fortællingen

En anden afgørende pointe er, at vi er det eneste museum i landet, der året rundt viser moderne glas. Som tidligere nævnt var museet, da det blev etableret for 30 år siden, det første museum i verden, der tog Studioglasset seriøst. Og dette gav museet en enestående rolle som pioneren, der den dag i dag anerkendes i glasmiljøer i hele verden for netop dette. Vi tildeles mere opmærksomhed i Seattle – ét af de afgørende centre for glaskunstens udvikling – end vi oplever i en dansk kontekst. Museet har ry for at være et af verdens førende inden for vores felt, men baggrunden for dette er ikke vores muskler eller økonomiske formåen. Det er derimod ovennævnte rolle som 'firstmover' – de første i verden, der satte sig for at formidle den nye glaskunst, og kun den nye. Den fortsatte bevidsthed om dette i glasmiljøerne betyder, at vi den dag i dag kan kontakte nogle af verdens ypperste glaskunstnere og få dem til at deltage i vores udstillinger.

↓ *Young Glass 2017.*
Paulius Rainys, *How to pack Your Glass Work.*
Foto: Paulius Rainys

→ I samarbejde med det finske glas-museum Suomen lasi-museo og The Glass Factory i Sverige viste Glasmuseet Ebeltoft denne sommer nye veje for nordisk glas i udstillingen *Scandinavian Glass – Starting All Over*.

Foto: Finn Marnford

Tæt kontakt til glasmiljøet

Helt fra begyndelsen har en tæt kontakt til det udøvende glasmiljø været vægtet højt. Et konkret eksempel er afviklingen af 'Young Glass'-udstillingerne, der hvert tiende år inviterer unge glaskunstnere fra hele verden til at sende værker ind til bedømmelse og udvælgelse. 2017-udgaven af Young Glass-udstillingerne involverede 52 kunstnere fra 17 lande. Det er en mundfuld for et museum af vores størrelse, men det skaber anerkendelse, indsigt i glaskunsten og flere samarbejdsmuligheder internationalt. Udstillingerne er blevet markante internationale pejlemærker for udviklingen på glaskunstscenen og for mange af

de deltagende kunstnere den første større anerkendelse af deres arbejde. Med Young Glass er vi med til at finde og skabe morgendagens stjerner – og de vil gerne udstille hos os igen, når de er blevet store berømtheder.

Vi har i de senere år organiseret udstillinger med museer i England, Finland, Sverige og Belgien. Disse samarbejder holder os ajour med, hvad der foregår på glasscenen internationalt set, og øger interessen hos fonde, der hellere vil involvere sig i og bidrage til internationale projekter frem for vore egne enkeltstående udstillingsprojekter. Young Glass-udstillingerne vidner om noget centralt i museets arbejde. Ved at pege på det

nye kigger vi fremad, og selv om vi samler, anvender vi først og fremmest samlingen som afsæt til dette. Fortiden og historien er i vores sammenhæng interessant som det fundament, vi skal bygge den fremtidige udvikling på – den er knap så interessant i sig selv. Fortiden står vi på, men det er fremtiden, vi er i færd med at skabe.

Frivillige

Fra museets begyndelse har vi inddraget frivillige som et centralt element. De frivillige indgår helt naturligt i museets daglige drift og varetager en lang række opgaver som frontpersonale. De bemande butikken, sælger billetter, deltager i afviklingen af publikumsaktiviteter, passer museumshaven og hjælper ved udstillingsskift. De er frivillige, men løser reelle arbejdsopgaver, så museet kan ikke fungere uden deres indsats. Vi afholder derfor personalemøder, julefrokost og udflugter og betragter i det hele taget de frivillige som de personaler, de er. Og vi ved, at de værdsætter vores anerkendelse af deres indsats. De frivillige bidrager til museet, fordi det giver dem mulighed for at socialisere med andre, men også fordi de er stolte over, at deres by huser et internationalt arbejdende museum. En stolthed

og glæde, der genkendes af vore gæster, der ofte fremhæver det engagement og nærvær, som de oplever ved besøg. I skrivende stund har vi hen ved 60 frivillige, der hjælper en lønnet stab på ni hel- og deltidsansatte. En af de ansatte bruger rundt regnet halvdelen af sin arbejdstid på at holde de frivillige beskæftigede og på rette kurs.

Fattige som kirkerotter

Som privat museum er vi som udgangspunkt frie som fuglen, men samtidig fattige som kirkerotter. Vi har derfor hele tiden det økonomiske aspekt med i alt, hvad vi foretager os. Her på museet har vi sympati for tanken om at give børn gratis adgang til museer og dermed danne næste generations museumsgængere, men vi har ikke råd til at vente 10 år på at få betaling, så hos os må alle betale. Og det er vel en god idé at række ud til beboere i socialt udsatte boligområder, men vi gør det kun, hvis der er økonomi i det. Blot for at nævne et par eksempler der viser, hvordan vi må tænke. Det er der ikke noget 'statement' i, vi har intet ærinde om at argumentere for den ene eller den anden finansieringsmodel – vi er sat i verden for at formidle og videreudvikle den internationale glaskunst, og det er den opgave vi løser!

↑ Glasmuseet Ebeltoft drives med uvurderlig hjælp fra en stor stab af frivillige. Her er det faste og frivillige personale på den årlige udflugt og inspirationsdag, der i 2017 gik til CLAY i Middelfart.
Foto: Hans Ringmacher

Kasseret eller bevaret?

Af Joachim Allouche

historiker, projektansat ved Odense Bys Museer

KASSERET

Stolen er en del af et sæt på fire, der er indsamlet i 1949. Der var ingen proveniens knyttet til den. Det bøjede træ og de drejede ben indikerer, at der er tale om tidlige fabriksproducerede stole fra anden halvdel af det 19. århundrede. Den type stole har både kunnet ses i pæne borgerskabshjem og i middelklassehjem, hvor de gav hjemmet et moderne præg til en billig penge. Datoen for indsamlingen indikerer, at stolene er blevet indsamlet, da museet havde ambitioner om at lave et bymiljø a la Den Gamle By i Aarhus. Museet har flere sæt af denne type i bedre stand og med bedre proveniens. Derfor blev det besluttet, at sættet skulle udskilles. Det er ikke lykkedes at finde et museum, som vil overtage stolene.

BEVARET

Stolen er en del af et sæt på fire og har tilhørt instrumentmager-enken Maren Haible. Genstandene er nogle af de bedst registrerede i samlingen med en beskrivelse af ejernes historie og billeder, der viser, hvor stolene var placeret i Haibles hjem. Stolene er af samme type som dem, der blev kasseret – masseproducerede stole, som museet har flere sæt af. Stolene blev primært bevaret på grund af proveniens.

↑ Fotos: Joachim Allouche

”

Givet museets ressourcer ville det være umuligt at gennemgå møbel- og indbosamlingens 17.000 genstande fysisk.

Hvordan udvælger og kasserer man i en samling af tusindvis af genstande? Det er et nærmest naturstridigt spørgsmål i museumssammenhæng. Men det er, som der stod i det seneste *Danske Museer* (i artiklen 'Gammelt skrammel?', red.) et spørgsmål, som de fleste museer stiller sig selv. Også på Odense Bys Museer, hvor der har været flere gennemgange af samlingerne, i sidste omgang i møbler og indbo.

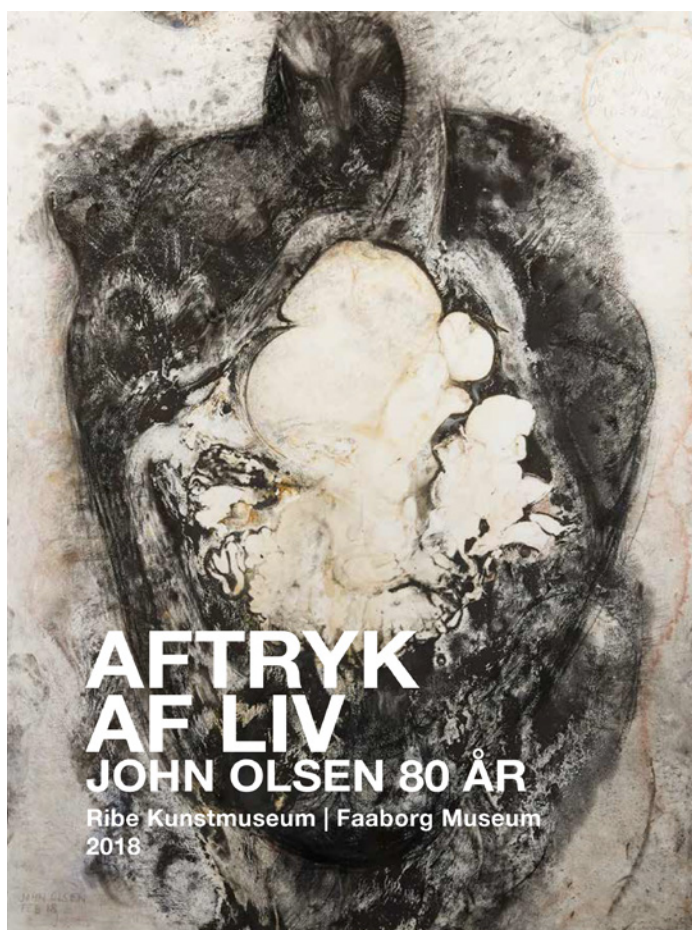
Møbel- og indbosamlingen går tilbage til 1890'erne, hvor museet overtog jernstøber Carl Axelsens private møbelsamling. Som museumsmand er man bare én ud af en lang række af folk, der har sat og vil sætte deres præg på samlingen. Det fordrer en vis ydmyghed i forhold til at 'rydde op' i samlingen. Når vi alligevel kasserer genstande, er det med henblik på at prioritere bevaringsindsatsen og skabe rum til nye genstande. Udgangspunktet for gennemgangen har derfor været genstandsgrupper med en vis volumen og mange dubletter.

Givet museets ressourcer ville det være umuligt at gennemgå møbel- og indbosamlingens 17.000 genstande fysisk. I stedet har vi gennemgået dem i en database og udvalgt særligt problematiske grupper til nærmere inspektion. F.eks. museets samling af over 200 stole. Genstandene i de problematiske grupper er blevet vurderet i forhold til deres historiske betydning og museets formidlings- og forskningsbehov. Derefter har vi udfærdiget lister med genstande, som potentielt kunne udskilles. F.eks. dubletter i dårlig stand og med ringe proveniens, rekvisitter, der var blevet registreret ved en fejl, eller genstande, som ikke hørte under museets ansvarsområde.

De enkelte genstandes fremtid blev derefter diskuteret mellem undertegnede og to museumsinspektører. Til sidst tog vi en endelig beslutning om, hvorvidt genstanden skulle kasseres eller bevares. Derefter begyndte den formelle proces med enten at finde nye museer til genstandene eller søge Slots- og Kulturstyrelsen om tilladelse til at udskille genstandene.

Flere fluer med ét smæk

Af Majken Astrup

Kunstmuseerne har intensiveret deres forskningsindsats ligesom de fleste andre statsanerkendte museer i Danmark. Konsekvensen er mindre tid til at formidle og kamp om pladsen i de få kunsthistoriske tidsskrifter. Derfor vælger flere kunstmuseer at trykke deres forskning i udstillingskatalogerne – som formidling til museets gæster. Meningerne om den løsning er delte – for hvem når man, og hvem når man ikke?

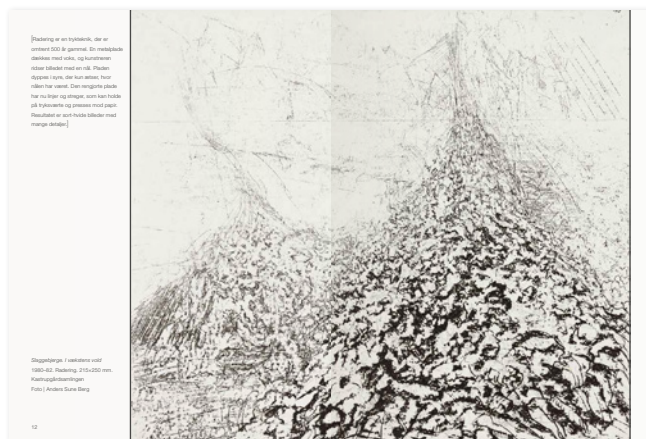
I løbet af de seneste 5-10 år er museernes forskningsindsats øget markant. Der bliver uddannet flere ph.d'er og udgivet flere forskningsartikler end nogensinde før. Og museerne er glade for den tydelige drejning, der både har højnet kvaliteten af forskningen og styrket museumsforskernes selvforståelse. Ingen af de museumsfolk, som Danske Museer har talt med, vil af med deres forskningsforpligtelse, men flere af især de mindre kunstmuseer mærker, at det øgede forskningsfokus har taget tid fra formidlingen og øget behovet for forskningsudgivelser. Det har resulteret i, at kunstmuseerne bringer fagfællebedømte artikler i udstillingskatalogerne. Men ingen har undersøgt, om museernes gæster værdsætter eller forstår den megen forskning i katalogerne, eller om der er brug for så meget fagfællebedømt forskning?

Forskning kamoufleret som formidling

På Ribe Kunstmuseum vurderer museumsinspektør Rasmus Kjærboe, at museet i snit udgiver ét udstillingskatalog om året med fagfællebedømte artikler samt et-to styk rene formidlingskataloger. "Vi har både en forsknings- og formidlingsforpligtelse, men med de ressourcer, vi har til vores rådighed, er det en bekvem måde at slå to fluer med ét smæk – og en udfordring," konstaterer Kjærboe. Han bakkes op af Elisabeth Barfod Carlsen, der er formidlings- og forskningskoordinator på Museum Salling. "Idéen om peer reviewede artikler i udstillingskataloger er i udgangspunktet god, da vi slet ikke aner, hvordan vi ellers skal nå både at producere forsknings- og formidlingsartikler, men der er jo en kæmpe forskel på, om jeg skal forklare, hvad et kunstværk forestiller i en udstilling eller i en videnskabelig artikel. Forskningsartikler er typisk meget detaljeret. Det fjerner vi jo i formidlingsteksten," fortæller Elisabeth Barfod Carlsen. Hun er bekymret for, om katalogerne reelt når museumsgæsterne, og om de sælger. "Vores gæster køber måske kataloget for billedernes skyld, men de skal jo også gerne læse teksten," fortæller hun.

Bliver katalogerne læst?

Rasmus Kjærboe er ikke i tvivl om, at Ribe Kunstmuseum lever op til sin formidlingsforpligtelse, men han ser problematiske udgivelser rundt omkring på andre kunstmuseer. "Der er forskningsartikler i kunstmuseers udstillingskataloger i dag, som ikke lever op til gængse formidlingsstandarder – og det er et alvorligt problem, hvis

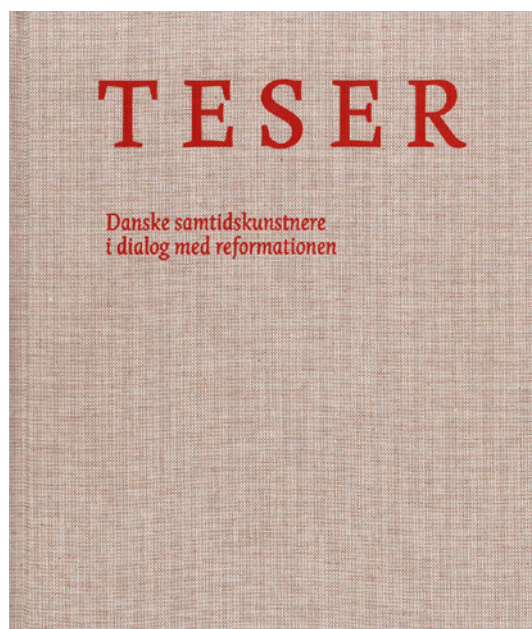

↑ Opslag fra formidlingskatalog i forbindelse med udstilling med John Olsen. Ribe Kunstmuseum og Faaborg Museum.

de skal fungere som tilgængelig formidling i øjenhøjde med publikum," konstaterer han. Og ingen har øjensynligt spurgt gæsterne, hvad de synes om katalogerne. "På Ribe Kunstmuseum har vi af indlysende ressourceårsager ikke lavet empiriske undersøgelser af, hvordan gæsterne har modtaget vores udstillingskataloger, og der er så vidt jeg ved ikke lavet nogen undersøgelser af den slags. Vi savner metodisk veludvalgte undersøgelser af forskningsformidling i form af både fagfællebedømte udstillingskataloger og 'rene' formidlingsudgivelser. Og vi er nødt til at forholde os både til det publikum, der vælger og fravælger kataloget," konstaterer Rasmus Kjærboe.

På Randers Kunstmuseum benytter man sig også af at trykke fagfællebedømte artikler i udstillingskatalogerne. Museumsdirektør Lise Jeppesen er dog uenig i, at det er et formidlingsmæssigt problem at bringe forskningsartikler i udstillingskatalogerne, men museet har ikke ressourcer til at undersøge, hvordan publikum tager imod katalogerne. "Vi evaluerer i bestyrelsen, om vi lever op til vores formidlingsforpligtelse. Jeg synes ikke, det er et problem, at vi printer forskning i katalogerne, vi er jo meget bevidste om, at de

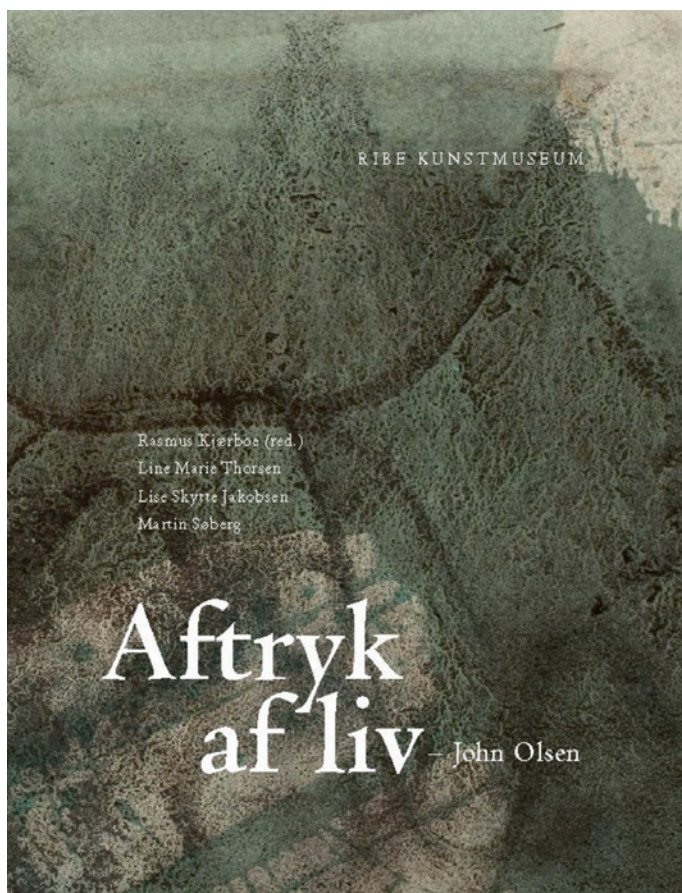
← Formidlende udstillingskatalog til udstillingen TESER. Danske kunstnere i dialog med reformationen. Ribe Kunstmuseum, Fuglsang Kunstmuseum, Museet for Religiøs Kunst, Rundetaarn og Stiftung Christliche Kunst i Wittenberg.

skal leve op til både formidlings- og forskningsforpligtelsen. Men jeg mangler den glade bruger, der siger, at artiklerne er blevet bedre, siden vi begyndte at fagfællebedømme dem,” konstaterer Lise Jeppesen.

Høje publikationskrav

Ifølge museumsleder på Skovgaard Museet Anne-Mette Villumsen ligger problemet primært gemt et andet sted, nemlig i det faktum, at der ikke er mange andre steder at få trykt sine forskningsartikler, og det er blevet endnu sværere med den øgede forskningsproduktion. ”De kunsthistoriske museer har ikke særlig mange tidsskrifter, modsat de kulturhistoriske og naturvidenskabelige. Tidsskrifterne *Periskop* og *Passepartout* har forskningsmæssigt et universitetsfokus og er dermed vanskeligere for os museumsfolk at trænge igennem til. Vi har det digitale tidsskrift *Perspective*, som SMK står bag, men det er jo usikkert, om det fortsætter,” konstaterer hun. Hun støttes af museumsdirektør Lise Jeppesen på Randers Kunstmuseum. Hun fortæller, at museet siden 1979 har udgivet sine publikationer på eget forlag. Både for at minimere udgifterne til udgivelser og for at sikre sig at kunne udgive det, man ville. Efter de skærpede krav om fagfællebedømte forskningsartikler i 2009 var museet nødt til at

↑ Forskningsantologi udgivet i anledning af udstilling med John Olsen. Ribe Kunstmuseum.

← Udvalgte udstillingskataloger.
Foto: Randers Kunstmuseum

FAKTA OM MUSEUMSFORSKNING

Med Kulturministeriets forskningsstrategi i 2009 blev det besluttet, at museernes forskning skulle leve op til det almene forskningsbegreb, som allerede var en del af universiteternes virkelighed. Med revisionen af museumsloven i 2013 blev puljerne ændret, således at støtte til forskningsprojekter kun kunne søges fra Kulturministeriets Forskningsudvalg (KFU), hvor der var krav om ph.d.-niveau. Samtidig oprettede Slots- og Kulturstyrelsen en særskilt pulje, der dels gav museumsforskere uden en ph.d. mulighed for at få en forskervurdering af deres hidtidige forskning, dels støtte til en opkvalificering, så de opnåede et ph.d.-lignende niveau og dermed kunne søge fremtidige forskningsmidler hos KFU.

alliere sig med forlag, der var godkendte til peer review-processen. Det blev hurtigt en dyr affære, som tærede på Randers Kunstmuseums ressourcer. Museets forlag søgte og kom på uddannelses- og forskningsministeriets autoritetsliste i 2015. "Er det spild af ressourcer? Vi betaler fagfællebedømmerne og påtager os en lang og opslidende arbejdsproces. Men vores bogsalg er fornuftigt, og der er ingen mellemmand mellem os og forskningspublikationen. Det er en fantastisk følelse. Og nødvendig," forklarer Lise Jeppesen.

Den rigtige retning

I Slots- og Kulturstyrelsen er chefkonsulent Kathrine Lehmann godt klar over den udfordring, især de mindre kunstmuseer sidder med, men i styrelsen er man ikke i tvivl om, at det går den rigtige vej. Også selv om det kan være et dilemma på formidlingsfronten. "For få år siden prioriterede mange museer formidlingsopgaven, men det blev de ikke krediteret for i forskningssammenhæng. I stedet fik de kritik for deres manglende forskningsindsats. Nu lægger de flere kræfter i forskningsindsatsen og må (måske) samtidig skrue ned for andet. Vi kan godt forstå den prioritering og bakker op om den," fortæller Kathrine Lehmann og uddyber: "De får ikke kritik for at publicere en fagfællebedømt forskningsartikel i udstillingskataloget. Bare fordi den ikke er populært formidlet, betyder det jo ikke, at den ikke er formidlet. Jeg kan godt se, at det kan være en udfordring at publicere forskningen på en populærvidenskabelig måde, samtidig med at man gerne vil nå sine fagfæller – eller omvendt; at man publicerer sin forskning, som er vanskeligt tilgængelig for brugerne. Men hvis man skal prioritere og træffe et valg, så træffer de for øjeblikket det rigtige valg ved at få forskningen publiceret. Og i vores optik er det her, at museernes strategier for de faglige opgaver har deres berettigelse – som prioriteringsredskab," slutter Kathrine Lehmann.

Balanceakt

Alle fire museumsfolk er frustrerede over den nuværende situation, men ingen af dem ønsker at mindske tiden til forskning. "Det er ikke et nulsumsspil. Vi skal ikke nedprioritere noget frem for andet. Forskningen er blevet bedre, der er mere af den, og den er langt mere spændende end før 2013. Det, jeg efterlyser, er et øget fokus på den gode formidling," fortæller Rasmus Kjærboe. Han ønsker sig, at dem, der tildeler ressourcerne, eksplicit giver dem til den gode formidling. At styrelsen, men også store fonde som Ny Carlsbergfondet, der er retningsgivende på området, sætter midler af til de gode formidlingskataloger, som ikke nødvendigvis er fagfællebedømte. "Vi er ikke udfordrede på midlertidige midler, men dem

kan man ikke ansætte flere faste medarbejdere for. Tænk, hvis vi kunne frikøbe vores formidlere, ligesom vi kan med forskere, når der skal skrives kataloger. Vi ved så meget om den gode formidling, men i praksis når vi ofte ikke at arbejde med den og kamuflerer i stedet forskning som formidling," konstaterer Rasmus Kjærboe. Anne-Mette Villumsen ser løsningen et andet sted. Hun kunne tænke sig et mindre pres på opgraderingen og forskningsuddannelsen af museumsmedarbejdere. "Vi smider mange midler efter at uddanne ph.d'er, men på de mindre museer har vi slet ikke de samme muligheder for at forske som på de store kunstmuseer. Vi har mange andre arbejdsopgaver. Giver det mening at uddanne så mange ph.d'er, som vi for øvrigt ikke har råd til at ansætte, og udgive så megen forskning? Det er lidt at skyde gråspurve med kanoner. Vi har fem søjler, og vi skal arbejde inden for dem alle sammen. På universiteterne forsker de, på museerne skal vi også formidle forskningen til vores gæster. Det skal vi være bevidste om i vores udgivelser," konstaterer Anne-Mette Villumsen.

PICCOLO

Kombineret objektsikring og klimaovervågning til museer

Piccolo® er et af Europas førende sikringssystemer til museer. Systemet kombinerer brugervenlighed, fleksibilitet og fornuftig pris i én, unik løsning.

Læs mere: www.profort.com

Museer styrker medborgerskab og integration

Af Gitte Engholm, ph.d.
projektleder, CULINN-projektet

Nye øjne på medborgerskab og tværkulturel
museumsformidling

Migration og globalisering er faktorer, der i voksende omfang påvirker samfundet – og dermed også museernes opgaver. Et aktuelt forskningsprojekt, der kalder sig CULINN, undersøger, hvordan museer kan bidrage til yderligere styrkelse af samfundets kulturelle sammenhængskraft ved at understøtte integrationen af nye borgere.

Når samfundet bliver mere mangfoldigt, og stadig flere af landets borgere er født i eller har et nært tilhørsforhold til et andet land, udfordrer det danske museers brugerforståelse, formidlingsformater og institutionelle selvforståelse. Hvordan sikrer vi, at museerne fremadrettet fastholder og styrker deres betydning og relevans for alle landets borgere, uanset socialt eller etnisk tilhørsforhold? I et aktuelt 3-årigt forskningsprojekt, CULINN, som står for Cultural Citizenship and Innovation, udvikler vi analyser og nye løsningsforslag hertil. Med støtte fra Innovationsfonden undersøger vi i en samarbejdsgruppe mellem flere danske museer og kulturforeninger, hvordan museerne kan bidrage yderligere til styrkelse af samfundets kulturelle sammenhængskraft ved at understøtte integrationen af nye borgere. Fokus er særligt på at fremme medborgerskab via en dybere forståelse for demokrati- og kulturarven og gennem nye formater for deltagelse og dialog.

Vi håber gennem projektperioden at blive klogere på spørgsmål som: Hvordan kan danske museer bedre fremme nytilkomnes forståelse af landets kulturarv og livsformer? Hvordan kan vi bidrage til fremtidige danske borgeres identi-

← Arbejdsmuseets festsal vækker nysgerrigheden hos sprogkursisterne. Hvorfor hænger der røde flag i loftet?
Foto: Mark Thyrring

↑ Opsætning af satireudstillingen *Grænseløs Humor?* på Storm P. Museet. Udstillingen blev udviklet i samarbejde med kursister fra Københavns Sprogcenter.
Foto: Cecilie Monrad

kation med samfundets historie og demokratiske udvikling? Hvordan kan vi museer som kulturinstitutioner bidrage til debat og innovation omkring det fælles samfunds videre udvikling?

Hvordan formidle medborgerskab?

Projektet er stadig så nyt, at der endnu ikke er forskningsresultater klar, men de interessante erkendelser kom hurtigt. En af de særligt interessante erkendelser fra projektets første survey i efteråret 2017 var mange danske museers behov for et større og mere præcist kendskab til nye målgrupper og en større viden om sprogdidaktik og interkulturelle kompetencer. Vores survey var baseret på udsendelse af et spørgeskema til 84 museer (heraf 79 kulturhistoriske, fem natur- og kunsthistoriske). Desværre svarede kun 40 af disse museer, og respondenterne var desuden fra forskellige stillingskategorier. Undersøgelsen er derfor ikke helt så repræsentativ for de danske kulturhistoriske museer, som vi havde ønsket. De kvalitative svar giver dog alligevel en god fornemmelse for forskelle og fællestræk i respondenternes erfaringer. Øget viden om målgrupper, sproglig og tværkulturel formidling gik altså igen på ønskelisterne, ligesom der viste sig et stort behov for en klarere definition af selve begrebet medborgerskab.

95 % af de adspurgte museer havde en strategi for deres formidling, mens kun 24 % havde specifikke mål for outreach og særlige tiltag i forhold

← Syriske informanter i dybe diskussioner. Se rapporten: *På sporet af den aktive medborger. En gruppe syriske flygtninges møde med Danmark og deres opfattelse af medborgerskab.*
Foto: Elisabeth Col-ding

← Sprogskolekursorer kigger på samfundsgrupper under enevælden. Hvordan kunne man se folks klassetilhørsforhold dengang? Og hvad med i dag?

Foto: Elisabeth Col-ding

↓ Sprogkursisterne løser forskellige opgaver. Snakken går om, hvem menneskene på billedet mon er?

Foto: Mark Thyrning

”

Vi fik udvidet horisonten – via nye perspektiver på vores danske kultur – og afdramatiseret nogle fordomme om, hvad man kan snakke om med f.eks. flygtninge.

OM CULINN

CULINN står for Cultural Citizenship and Innovation. Innovationsfonden har finansieret projektet, der løber i perioden 2017-20.

Projektet har ni partnere: Nationalmuseet, Arbejdermuseet, CKI (Center for Kunst og Interkultur), SKDK (Det Syriske Kulturinstitut i Danmark), Vardemuseerne, Museum Vestsjælland, Museum Bornholm, Museum Lolland-Falster og Immigrantmuseet.

Arbejdsgruppen har hidtil udgivet tre baggrundsrapporter med opsamling af udvalgte kultur- og kunsthistoriske museers erfaringer med interkulturelle formater og demokratiformidling. Den seneste rapport hedder *Museer, kulturelt medborgerskab og integration – En kortlægning af kunsthistoriske museers erfaringer med formidling målrettet flygtninge og nytilkomne borgere i Danmark* (2018).

Følg projektet på www.culinn.dk og Facebook.

til flygtninge og nyankomne. Museernes engagement i udviklingen af særlige tilbud til målgrupperne er størst i kommuner med mange flygtninge og nyttilkomne. Museerne udtrykker desuden ønsker om at kunne udvikle særlige tilbud til disse målgrupper, samtidig med at de typisk skønner, at de aktuelt ikke har ressourcerne hertil.

Nytilkomne øjne på samlingerne

De museer, der har engageret sig i udviklingen af særlige tilbud, mener at have fået et vigtigt udbytte i form af "nye øjne på deres samlinger og museum". Erfaringerne med tværkulturalitet har desuden øget deres refleksion over karakteren og mængden af viden, der forudsættes og tages for givet, når museer formidler. Kontakten med voksne nyankomne nævnes af et museum som en vej til nye kontakter og erkendelser: "Vi fik udvidet horisonten – via nye perspektiver på vores danske kultur – og afdramatiseret nogle fordomme om, hvad man kan snakke om med f.eks. flygtninge."

Disse museer havde typisk etableret samarbejder med lokale aktører, herunder mere eller mindre formaliserede organisationer og frivillige foreninger som f.eks. Dansk Flygtningehjælp, Røde Kors, Venligboerne og Welcome House. Vores undersøgelse viser, at inddragelse af lokale aktører ofte er vigtig for processen, fordi de bygger bro mellem målgruppens deltagere og museet.

Vores survey viser en række eksempler på danske museers forsøg på udvikling af tilbud til nyttilkomne i form af vedkommende læringsrum og sociale mødesteder, hvor de nyttilkomne kan bearbejde en ny identitet som borgere i Danmark, og hvor fokus holdes på deltagernes egne ressourcer og bidrag.

Undersøgelsen har også dokumenteret, at museerne i mødet med nye borgere med anden etnisk baggrund får skabt et frugtbart musealt refleksionsrum, hvor museet selv opnår erkendelser, der kan blive afgørende for dets fortsatte publikumsudvikling og evne til at fungere relevant for alle samfundets medlemmer.

CULINN-projektet fortsætter nu udviklingsarbejdet med eksperimentelle formater, som vil kunne danne ramme for en fortløbende, tværkulturel dialog om samfundets udvikling. Vi arbejder aktuelt med at etablere modeller for en bredere erfaringsopsamling, som danske museer kan benytte i arbejdet med nye, interkulturelle formidlings- og brugerinddragelsesformer. Resultater fra projektet vil løbende kunne findes på www.culinn.dk, og kollegial erfaringsdeling omkring udvikling af interkulturelle formater modtages meget gerne af projektleder Gitte Engholm, gitte.engholm@natmus.dk, Linda Nørgaard Andersen, lna@arbejdermuseet.dk, eller Niels Righolt, nr@cki.dk.

Udforsk medborgerskab på museet

Af Ida Sophie Skriver Olsen
cand.mag. i sprogpsykolog

Flere museer udforsker, hvordan de kan blive relevante rum for nye borgere med flygtninge- eller migrationsbaggrund i Danmark. Det afføder en diskussion af begrebet 'medborgerskab' - hvad vil det sige at være medborger, og hvordan kan museet styrke nye borgeres oplevelse af at høre til i Danmark? Her er et bud på, hvordan man kan arbejde konkret med begrebet.

Som specialestuderende fulgte jeg CULINN-projektets startfase, hvor man udviklede de første undervisningsforløb. Min undersøgelse viste, at en af startfasens centrale udfordringer var at finde en forståelse af begrebet 'medborgerskab', som både var åben nok til at give de besøgende mulighed for at bidrage med deres egne perspektiver, men også afgrænset nok til ikke at blive et udvidet begreb uden nogen egentlig betydning. Det ledte frem til to vinkler på medborgerskab:

Makro-medborgerskab (demokratiske rettigheder) og mikro-medborgerskab (lokale fællesskaber).

De to vinkler giver ikke en udtømmende forståelse af medborgerskab, men kan tjene som guidelines, når medborgerskab skal formidles i museumsrum. De besøgende kan inviteres til at undersøge museets genstande gennem de to vinkler, og museet kan facilitere den samtale, det afføder, om genstande, historiske begivenheder og personlige oplevelser. Men museets rolle i samtalen vil variere, alt efter hvilken medborgerskabsvinkel, der ses med. →

”

De to vinkler giver ikke en udtømmende forståelse af medborgerskab, men kan tjene som guidelines, når medborgerskab skal formidles i museumsrum.

NYTTIG VIDEN

Man kan med fordel lave en forundersøgelse af, hvilke spørgsmål om medborgerskab og integration der optager målgruppen, f.eks. på lokale asylcentre eller sprogskoler. Det kan være konkrete emner som regler for arbejdsmarkedet eller diffuse emner som skole-hjem-samarbejde og demokratiske værdier. Som en del af CULINN's startfase udarbejdede Det Syriske Kulturinstitut en undersøgelse af nyttilkomne syriske flygtnings oplevelse af medborgerskab i Danmark. Rapporten med titlen *På sporet af medborgeren* kan frit bruges i forbindelse med fremtidige lignende projekter.

MAKRO-MEDBORGERSKAB

Makro-medborgerskab har fokus på samfundets strukturer, som individer bevæger sig i. Samfundets regler og love afgør individets status, og den enkelte må kende reglerne for at kunne spille med i samfundet. Synsvinklen er oppe fra det strukturelle niveau og ned på borgeren.

Museet som en ressource

Når museet formidler makro-medborgerskab, er det oplagt, at samtalen med målgruppen handler om, hvordan museets viden og ressourcer kan komme de besøgende til gode. Museets undervisning kan på den måde hjælpe den besøgende til at opdage sig selv i samfundets strukturer. Museet som institution er en del af makro-medborgerskabet, og kan derfor være emne i sig selv: Hvad er det kulturhistoriske museums rolle i et (demokratisk) samfund? Hvorfor gemmer man på gamle ting? Hvad betyder museets historiefortælling for den enkelte borgers følelse af at høre til?

Vær opmærksom på, at mange i denne målgruppe ikke har dansk statsborgerskab og derfor ikke har adgang til de samme strukturelle rettigheder som danske statsborgere. Det kan give en oplevelse af at være ekskluderet af samfundets fællesskab, og hvis museet ikke ønsker at forstærke denne følelse, må medborgerskab og demokratisk deltagelse italesættes som noget andet end statsborgerskab og retten til at stemme ved folketingsvalg. Formidlingen kan fokusere på, hvordan specifikke strukturer i samfundet udfolder sig og afspejler sig i den enkelte besøgendes hverdagsliv, og åbne for en samtale om, hvilke muligheder det giver for deltagelse.

MIKRO-MEDBORGERSKAB

Mikro-medborgerskab handler om de lokale strukturer, som individer skaber sammen. Samfundsmæssig status betyder mindre i mødet mellem to mennesker i et lokalt fællesskab, og de personlige relationer er i fokus. Synsvinklen er derfor nede fra medborgeren og op på strukturerne.

Museet som ligeværdig partner

Her kan museet facilitere og indgå i en ligeværdig samtale med de besøgende om, hvad medborgerskab er, og hvordan man kan deltage i, og udvikle, lokalt medborgerskab. Museet præsenterer ikke en fastlagt forståelse af medborgerskab, men kan bidrage med inspiration fra tidligere og nuværende fællesskaber, som museets genstandsfelt kan fortælle om. Museet kan åbne for refleksion over, hvilke fællesskaber de besøgende allerede er en del af, og hvad der kendetegner et givende fællesskab. Det kan blive en mere legende formidling, med kreative og kropslige øvelser, der kan stimulere refleksion og stillingtagen.

Mikro-medborgerskab kan være en kompleks størrelse at sprogliggøre, og en ekstra udfordring, hvis man føler sig usikker på dansk. Et samarbejde mellem museet og undervisere i dansk som fremmedsprog kan styrke de besøgendes sproglige kompetencer og deres motivation til at deltage i samtalen.

FAABORG FLYTTEFORRETNING JUST JUSTESEN

Kunsttransport
*Personlig interesse og
professionelt arrangement*

TLF. 62 61 11 66

Chr. d. IX's Vej 13 · 5600 Faaborg
info@just-justesen.dk · www.just-justesen.dk

Gallerireol med netdøre

Effektiv opbevaring med op til 400 m²
ophængsplads på blot 50 m² gulvareal.

SCAN-FLEX
Indretning med omtanke

Hjulmagervej 11 • DK-4300 Holbæk
Tlf. 59 18 63 63 • Fax 59 18 66 14
info@scan-flex.dk • www.scan-flex.dk

MUSEUMSBELYSNING
i høj kvalitet og
med stor fleksibilitet

GOBO & HIGHLIGHT AS • VERMUNDSGADE 40C • 2100 KØBENHAVN Ø • TLF. 7020 1966 • WWW.GOBO.DK • GOBO@GOBO.DK

Fest på fæstningen

Hvad kan festivalformatet?

Af **Martin Jespersen**
museumsleder,
Oplevelsescenter Vestvolden

Med Krigshistorisk Festival trak Oplevelsescenter Vestvolden for andet år i træk mere end 20.000 gæster til på en weekend. En af de vigtigste erfaringer har været at turde satse alle kræfter på et enkelt, men stort arrangement.

De latinske kommandoer gjalder højlydt. Bag den romerske centurion marcherer hans legionærer taktfast. Støvet hvirvler om de sandalklædte fødder, der bevæger sig frem langs Vestvolden i Rødovre. Året er 2018 – men soldaterne ligner til forveksling en romersk deling anno 75. Som de traver af sted, passerer de både vikinger og sovjetiske specialstyrker fra Den Kolde Krig – og tusinder af tilskuere.

Sceneriet udspillede sig i juni, da Oplevelsescenter Vestvolden for andet år afholdt Krigshistorisk Festival. Her blev 1.200 meter af den historiske vold forvandlet til en levende tidslinje. Gæsterne kunne bogstavelig talt bevæge sig igennem 2.000 års krigshistorie og gå på opdagelse i mange lejre, hvor cirka 350 reenactorer var indkvarteret. Med autentisk eller minutiøst genskabt udstyr og uniformer inviterede de publikum helt tæt på for at se, mærke, lugte og høre om, hvordan livet som soldat har udviklet og udfoldet sig gennem tiden – fra vikingekamp til moderne feltkirurgi, fra skyttegrave til våbenværksteder.

Med festivalen ville vi undersøge, hvad vi kunne opnå ved at bringe forskellige reenactment-grupper sammen på tværs af de kronologiske afgrænsninger, de sædvanligvis optræder indenfor.

KRIGSHISTORISK FESTIVAL

Festivalen foregik for andet år i træk på Vestvolden i Rødovre den 16.-17. juni 2018. Den udgøres fysisk af en 1.200 meter lang tidslinje, hvor 2.000 års krigshistorie gøres levende af cirka 350 frivillige reenactorer. I år deltog også Koldkrigsmuseum Stevnsholm og Garderhusarregimentets Hesteeskadron. Både i 2017 og 2018 besøgte cirka 20.000 gæster festivalen.

Alle fotos: Oplevelsescenter Vestvolden

Som alle andre formidlingsgreb har reenactment både fordele og ulemper. En af de helt store fordele er muligheden for at skabe interaktion med publikum og gøre historien konkret og nærværende – måske især for de gæster, der ikke fanges af traditionel museumsformidling.

At dømme efter de foreløbige tilbagemeldinger virker det fremragende i dette format: På en skala fra 1 til 5 angiver gæsterne i gennemsnit 4,7 som sandsynlighed for, at de vil anbefale festivalen til andre.

Det var anden gang, at vi arrangerede festivalen – og det var anden gang, at den trak i omegnen af 20.000 gæster til på én weekend.

Festivalen har ikke kun givet Oplevelsescenteret og Vestvolden plads i fleres bevidsthed som kulturelt udflugtsmål. Den har også udfordret den måde, vi arbejder med events på.

Interessen er vakt – og varer ved

20.000 gæster på én weekend er flere, end Oplevelsescenter Vestvolden trak i hele 2017 – og langt over hvad vi forventede, da vi satte festivalen i søen. Der er efterfølgende sket en generel stigning i besøgstallet, og vi kan se, at festivalen har vakt en interesse hos mange, og at den varer ved.

Krigshistorisk Festival er sat i verden for at udbrede kendskabet til Vestvolden, Ejbybunkeren og den krigshistorie, de er en del af. Men ambitionen var fra starten også at lave en spektakulær event, der kunne give os stærkere lokal forankring. For hvad gør man som lille institution for at blive set og få plads i publikums bevidsthed?

Som mange andre små institutioner har vi tidligere forsøgt os med en stribe mindre arrangementer for et begrænset antal deltagere. Det er ofte, hvad kapaciteten rækker til i en travl hverdag.

Efter to festivaler med fulde huse viser erfaringen os, at vi som en lille institution også skal turde satse større. Med Krigshistorisk Festival har vi sat alle kræfter ind på ét arrangement og prioriteret én stor begivenhed frem for mange små.

Indrømmet, det er en kæmpe chance at tage – også økonomisk. Det kunne være blevet regnvejr, publikum kunne have svigtet. Men vi er nødt til at turde tage chancerne.

I en tid, hvor vi snakker to procents-besparelser, er det vigtigt at understrege, at der ikke er økonomisk overskud i en festival i vores format. Økonomien løber kun rundt pga. eksterne sponsormidler, og man skal være indstillet på at løbe

VESTVOLDEN OG EJBYBUNKEREN

- Vestvolden er Danmarks største fredede fortidsminde og et af verdens bedst bevarede forsvarsværker fra slutningen af 1800-tallet. Volden har aldrig været anvendt i krig, men blev med resten af Københavns Befæstning under 1. Verdenskrig bemandet med ca. 50.000 soldater fra Sikringsstyrken.
- Ejbybunkeren blev bygget på Vestvolden som operationscentral for Københavns Luftforsvar i 1950'erne. I dag er den et interaktivt besøgscenter med formidling af historien om fæstningsbyggeriet, sikringsstyrken under 1. Verdenskrig og Den Kolde Krig. På volden i Rødovre er der også en udstilling af originalt fæstningsskyts i Artilerimagasinet.

stærkt. Til gengæld er gevinsten på andre områder uvurderlig.

Lokal forankring

Oplevelsescenter Vestvolden er med sine seks år en relativt ny institution. Hvor mange andre museer historisk set er spiret op nedefra og så at sige født med stærk lokal forankring – og først hen ad vejen blev professionaliseret – forholder det sig omvendt med os.

Vi er sat i verden ovenfra som del af Projekt Københavns Befæstning – et ambitiøst partnerskab mellem Realdania og de daværende kultur- og naturstyrelser, der skulle revitalisere det oversete fæstningsværk. Rødovre Kommune, der driver oplevelsescentret, har fra første færd bakket op, men en egentlig lokal folkelig forankring har man ikke kunnet tale om. Det har vi arbejdet bevidst med at ændre, og det har Krigshistorisk Festival i høj grad bidraget til.

Festivalen er kommunens største kulturbegivenhed, og lokalsamfundet bakker op: Flere sponsorer var i år mindre lokale firmaer, der traditionelt er mere til idræts- end kultursponsorer. Madboderne blev bemandet af frivillige fra vores lokale idrætsforeninger. De fik en skilling i klubkassen, men havde først og fremmest også en fest med at være med. Det gør dem til værdifulde ambassadører.

Ambitionen er at gøre Krigshistorisk Festival til en årlig begivenhed. Der er fortsat et stort udviklingspotentiale, og vi er ikke færdige med at arbejde på formen.

KOMMENTAR

Vi skal holde fast i kvaliteten og øge bredden

Af MF Mogens Jensen
kulturordfører (S)

Museerne spiller en afgørende rolle i det danske samfund. Det er dér, hvor fortiden bruges til at forstå nutiden og ruste os til fremtiden. De bidrager til dannelse og gør os til oplyste borgere. Danske museer er af høj kvalitet. Og er en del af rygraden i vores samfund. For det er kun, når vi ved, hvor vi kommer fra, at vi kan svare på, hvor vi skal hen.

Netop derfor skal museerne først og fremmest sætte brugeren i centrum. Museerne skal bevare og forske. Men arbejdet med at gøre os klogere på os selv, hinanden og verden omkring os skal stå først. Særligt i forhold til den gruppe der ikke nødvendigvis selv vender blikket mod museernes tilbud. Her har museerne en bunden opgave i kampen mod kulturel ulighed.

Museerne er til debat, og netop deres rolle bliver en af de vigtigste kulturpolitiske diskussioner i efteråret. Især to grunde gør, at museerne kommer til at stå centralt i debatten.

For det første er konsekvenserne af besparelserne på kulturområdet, som regeringen har indført sammen med DF, ved at gøre rigtig ondt. Fra 2016 til 2019 udgør de samlede besparelser på kulturen 600 mio. kr., hvor hele 41 procent rammer provinsen. Det er den forkerte vej at gå, hvis vi skal sikre gode kulturtilbud i hele landet. Og selv hvis der kommer nye penge til kulturområdet med finansloven, vil det være på ryggen af flere års nedskæringer.

For det andet er museernes rolle til debat, fordi kulturministeren vil forhandle om museernes tilskudssystem. Tilskudssystemet er bygget op gennem mange år og løbende justeret. Derfor er det godt, at vi får lejlighed til at kigge samlet på strukturen.

↑ Mogens Jensen
Foto: Steen Brogaard

”

... arbejdet med at gøre os klogere på os selv, hinanden og verden omkring os skal stå først.

Socialdemokratiets holdning til et nyt tilskudssystem er todelt. Vi skal holde fast i det, der fungerer godt, og sikre museer af høj kvalitet. Vores udgangspunkt er derfor, at de fem søjler, museerne arbejder efter i dag, fortsat skal gælde.

Samtidig skal et nyt tilskudssystem løfte de opgaver, det nuværende system ikke har tilstrækkeligt blik for. For det første skal gennemsigtigheden i tilskudssystemet styrkes. Fordelingen skal bero på faglighed, så både kvalitet og armlængde sikres. For det andet skal der være gode museumstilbud i hele landet. Derfor skal en bred og fair geografisk dækning understøttes. For det tredje skal nye initiativer og innovation kunne understøttes. Og for det fjerde er der behov for en styrket indsats for bredden og bekæmpelsen af kulturel ulighed, så de grupper, der traditionelt ikke deltager i kulturlivet, nås. Derfor skal det være et parameter, om museerne får besøgende ind, som ellers ikke bruger institutionerne.

Museernes rolle og vilkår står øverst på den kulturpolitiske dagsorden her til efteråret. Lad os bruge det til at styrke museerne, så de med brugeren i centrum også fremover spiller en central rolle for sammenhængskraften i vores samfund med samme høje kvalitet og større bredde.

Udskift de gamle og uøkonomiske lyskilder...

-med nye LED lyskilder der opfylder kravet
til skånsom og rigtig belysning i udstillingslokaler,
med god farvegengivelsen og minimal UV / IR stråling.

HB virksomhedspræsentation

Få et gratis konsulentbesøg,
kontakt os på 5628 8000, eller info@hojagerbelysning.dk
-vi har ekspertisen.

**HØJAGER
BELYSNING**
5628 8000
www.hojagerbelysning.dk

INTERESSERT I MUSEUMSSTOFF FRA NORGE?

Abonner på Museumsnytt
Kun 300 NOK
www.museumsnytt.no

UtställningsEstetiskt Forum

ESTETIK
UTSTÄLLNING
KRITIK
VÄRLDEN
FORUM
DISKUSSION
MUSEUM
RECENSION
TEORI
KULTUR
TIDSKRIFT
FOKUS
SAK

www.ueforum.se

SVERIGES ENDA TIDSKRIFT OM
MUSEER OCH UTSTÄLLNINGSKRITIK

ANALYSE

Hvad stod øverst på ønskelisten til kulturministeren?

Af **June Madsen**
cand.mag. i Historie og
Kulturarvsformidling

'Samfundsansvarligheden', 'Museums-søjlerne' og 'Geografisk skævhed'. Det var de tre vigtigste fokusområder, da museer, foreninger, konserveringscentre og kommuner på opfordring skrev til kulturminister Mette Bock (LA) i efteråret 2017. Analysen her giver et indblik i aktørernes ønsker – tiden må vise, om de bliver opfyldt.

I debatten om statstilskud lod der til at være forskel på museernes ønsker, men måske er de ikke så langt fra hinanden igen. Da kulturminister Mette Bock nedsatte sine visionsgrupper i 2017, indsendte 37 aktører deres idéer og forslag til et nyt tilskudssystem. Selv om der argumenteres forskelligt, er det muligt at finde tre områder, der går igen: Samfundsansvarlighed, Museumssøjlerne og Geografisk skævhed.

Der er – mere eller mindre – et fælles ønske om, at museerne skal være samfundsgavnlige. De skal bidrage til at sikre den sociale lighed og tryghed i samfundet ved at engagere sig i dan-

nelsen af borgerne. Yderligere er der et ønske om, at bevaring af kulturarven bliver prioriteret som en bærende søjle i museernes arbejde, så kulturarven ikke forsvinder. Dertil er det et fælles ønske, at forskningsforpligtelsen skal blive hos museerne, så de kan opretholde deres kvalitet i hele landet. Og til sidst ønsker flere af aktørerne, at der tages højde for den geografiske placering, så den geografiske skævhed i tilskudsordningen kan blive udlicet.

Samfundsansvarligheden

Samfundsansvarligheden kommer til udtryk hos de aktører, der har fokus på mennesket og på museernes rolle i samfundet. Der argumenteres ud fra, hvad museerne kan bidrage med, og hvilket ansvar de har for samfundet. Aktørerne har fokus på, hvad museerne kan gøre for befolkningen, hvordan museerne arbejder med forskellige befolkningsgrupper, og den støtte som museerne kan give til det enkelte individ. Der er fokus på, hvordan museerne afspejler befolkningens sammensætning, og hvordan museerne skal omfavne mennesker og kulturer. Der bliver især lagt vægt på, hvordan museerne er med til at danne befolkningen og fremtidens generationer. Der bliver i samme forbindelse gjort opmærksom på de udfordringer, der kan komme i forhold til det ansvar, museerne selv føler, de har for samfundet, hvis der skæres i statstilskuddet til museerne, eller hvis det helt fjernes.

Især Den Gamle By, Louisiana og ARKEN har fokus på social inklusion og kulturel mangfoldighed. Disse museer kan siges at være geografisk betinget af, at de har flere nationaliteter og udsatte i deres områder, idet flygtninge, indvandrere og socialt udsatte har en tendens til at søge mod storbyerne. Det kan være en forklaring på, hvorfor de tre museer har større fokus på den kulturelle mangfoldighed i deres arbejde end andre aktører. Museerne ønsker at repræsentere de forskellige kulturer og nationaliteter, der er en del af Danmarks historie og udvikling.

Socialt udsatte er ikke kun et storbyfænomen, de findes også i de mindre lokalsamfund. Derfor har museerne i disse områder ikke fokus på kulturel mangfoldighed i deres bidrag, men mere på den sociale inklusion. Museum Vestsjælland, Museum Lolland-Falster, Midtjyske Museers Udviklingsråd og Danmark på Vippen er nogle af de aktører, som lægger vægt på social inklusion i forhold til yderområderne.

Fælles for aktørerne i denne kategori er deres betoning af, at museerne engagerer sig aktivt i samfundet og med befolkningen, og hvordan museerne er med til at styrke samfundet, idet de arbejder med forskellige institutioner, som skoler og plejehjem.

Museumssøjlerne

Museumssøjlerne kommer til udtryk, når aktørerne har fokus på museernes konkrete arbejde. Der argumenteres ud fra museernes arbejdsopgaver og arbejdsfordeling, samt vigtigheden af disse, men også at de fem museumssøjler er grundstammen for museernes arbejde. Størstedelen af aktørerne mener i den forbindelse, at forskningsforpligtelsen skal blive hos alle museer. De frygter, at museernes kvalitet vil falde, hvis forskningsforpligtelsen bliver fjernet. Derudover gør flere aktører opmærksom på, at forskningen på museerne er med til at holde en vis standard og samtidig styrke lokalområdernes attraktivitet for tilflyttere og besøgende.

Aktører som Dansk Magisterforening, Det Strategiske Panel og ODM argumenterer for, at mindre museer kan fritages fra den direkte forskningsforpligtelse, men at de i stedet kan have forpligtende samarbejde med andre museer, som har forskningsforpligtelse. Her vil man kunne udnytte den ekspertise, der kan være ved at samarbejde om opgaverne. Fuglsang Kunstmuseum, Museum Vestsjælland og Museum Lolland-Falster kommer med forslaget om, at øvrige ministerområder skal bidrage med midler, så flere ministerier deler udgifterne til museernes arbejde. For eksempel hvor Undervisningsministeriet støtter skoletjenesten.

Ud over forskningssøjlen bliver der også argumenteret for, at der skal være mere opmærksomhed på bevaring af museernes genstande. Især hos Nordisk Konservatorforbund Danmark, Konserveringscenteret i Vejle og De Kongelige Danske Kunstakademis Skoler er der en frygt for, at den danske natur- og kulturarv med tiden vil forsvinde, fordi bevaring bliver nedprioriteret på museerne. Der bliver lagt vægt på, at det er vores fælles kulturarv; den der fortæller vores historie og udvikling – og at den derfor skal sikres, inden det er for sent.

Geografisk skævhed

Geografisk skævhed kommer til udtryk, når aktørerne har fokus på museernes fysiske placering. De argumenterer ud fra museernes geografiske placering i forhold til statstilskuddet, og for at kulturen skal prioriteres i yderområderne, så lokalsamfundene her ikke mister deres attraktivitet. De påpeger også, at museerne er en væsentlig vækstfaktor for lokalsamfundene, og at det vil gå ud over sammenhængskraften i samfundet, hvis nogle borgere bliver afskåret fra kulturen.

Aktører som Faaborg-Midtfyn Kommune, 11 museer i Region Nordjylland og Danmark På Vippen ønsker at udligne den geografiske skævhed i tilskudsordningen. Især de museer, der ligger i yderområderne ser gerne, at den geografiske placering bliver en del af tilskudsordningen. De fokuserer især på den forskel, der er i forhold til tilskud per borger i kommunen og per besøgende på museet. Dertil er der nogle museer, der mener, at de ikke skal af med dele af deres statstilskud (eks. Fuglsang Kunstmuseum og Museum Vestsjælland), hvor andre mener, at de skal have mere i statstilskud (eks. 11 museer i Region Nordjylland og De Kulturhistoriske Museer Holstenbro Kommune). Forklaringen hos begge er, at de ligger i et yderområde, hvor alle borgere skal have mulighed for at komme på museum, uanset hvor de bor.

Fælles for aktørerne i denne kategori er, at museerne skal være i alle egne af landet, og at befolkningen i yderområderne ikke skal nedprioriteres.

Analysen stammer fra specialet *Modernisering af museernes tilskudssystem – en argumentationsanalyse af de forslag og ideer, der blev sendt til Kulturministeriet i forbindelse med forslaget om at modernisere museernes tilskudssystem*. Specialet ligger frit tilgængeligt på Aalborg Universitets digitale projektbibliotek.

LÆS

→ *Fremtidens museumsstøtte til debat* (reportage fra konferencen i januar) i Danske Museer nr. 1, 2018
→ *Der kommer ikke flere penge! Interview med kulturministeren om fremtidens museumsstøtte* i Danske Museer nr. 2, 2018

SKRIV

Danske Museer opfordrer læserne til at ytre deres mening, når ministeren kommer med sin udmelding. Send din kommentar til redaktion@danske-museer.dk.

FAKTA

→ De statslige og statsanerkendte museer er omfattet af museumsloven. Slots- og Kulturstyrelsen uddeler årligt et statsligt tilskud til de statsanerkendte museer og kontrollerer, om de lever op til lovens krav. Med kommunalreformen i 2007 blev kommuner lagt sammen, og amterne blev nedlagt. Dermed overtog staten amternes tilskudsforpligtelse over for museerne. Den forskel, der var i amternes prioritering af museumsmidlerne, blev overtaget af Staten	og har fortsat været gældende i tilskudsordningen. → I efteråret 2017 nedsatte kulturminister Mette Bock to visionsgrupper, der skulle gentænke støttesystemet. Gruppe 1 bestod af Lene Bak, associeret partner hos Pluss, og Frank Birkebæk, tidligere direktør for ROMU. Gruppe 2 af Christian Nissen, tidligere generaldirektør i DR, og Astrid Gade, kommunikationsdirektør i Danish Crown. 37 interessenter på	området indsendte deres forslag og idéer til grupperne. → 25. januar 2018 inviterede kulturministeren til konferencen <i>Visioner for museumsområdet</i>, hvor mere end 300 museumsfolk fra hele landet diskuterede visionsgruppernes forslag. → Ved deadline for dette nummer af Danske Museer havde kulturministeren endnu ikke meldt ud om fremtidens museumsstøtte.

Det er jo bare et ord

...

Af **Karen Munk-Nielsen**

overinspektør for historie, etnologi og arkiv,
Museum Vestsjælland

Denne sommer har der været en livlig diskussion om, hvorfor vi har museer, hvorfor der skal skæres 2% om året på kulturen, og om kulturlivet egentlig har en nytteværdi. Dette har vi reflekteret en del over på Museum Vestsjælland. Faktisk har vi talt meget om det de seneste par år. En særudstilling på museet fik for et års tid siden en hård medfart fra ledende Christiansborg-politikere, før udstillingen var åbnet. Rygterne ville vide, at museet gemte nogle dukker væk fra offentligheden, fordi de i museets registrering var betegnet som 'negerdukker'. Det var nu ikke helt sandt. Faktisk gjorde vi det modsatte: Vi satte fokus på disse dukker i en særlig montre og spurgte museets besøgende, hvorvidt man kan bruge ordet 'neger' i dag. Men mediemøllen kørte hurtigt, og en storm rejste sig mod museet, hvis medarbejdere måtte arbejde på højtryk for at mane misforståelsen i jorden.

Denne oplevelse fik os til at reflektere over, hvorfor en udstilling med fokus på dialog med borgerne om et emne med rod i fortiden kunne få så mange mennesker til at reagere. Især var det en besynder-

lig oplevelse at erfare, at politikere kan finde på at blande sig i, hvad museet havde af dispositioner FØR en udstilling åbnede, med beskyldninger om politisering og 'politisk korrekthed'. På museet var vi splittede. På den ene side er det jo dejligt, at politikerne er engagerede i, hvad vi laver, og at de ser, at museerne kaster sig ud i dialog og sætter brug af det danske sprog til diskussion. På den anden side er det farligt, når politikere forsøger at påvirke, hvad museerne udstiller og hvordan.

I virkeligheden drejer det sig vel om, at der er stærke værdier og kræfter løs. Ved at sætte ord som 'neger' til diskussion, ramlede museet ind i en aktuel værdidebat, der pirkede til en letforståelig politisk pointe. Men er en af museets roller ikke netop at tage aktuelle emner op og få en dialog i gang blandt borgerne? Ikke nødvendigvis og ikke hver gang vi udstiller; for vi laver andre ting end at udstille. Vi forsker og bevarer, passer på byrum, landskaber og meget mere, men hvis vi skal være relevante og sætte vores samling og forskning til rådighed, skal borgere i dette land også kunne forholde sig til, hvad vi gemmer på af viden i en forståelig og nutidig kontekst. På mange måder og ved mange forskellige medier. I dette tilfælde var det i forbindelse med 100-året for salget af Dansk Vestindien. Her skal vi jo netop som relevant museum sætte brug af ord, stereotyper og racesyn til diskussion ved hjælp af dialog.

Jubilæumsåret for salget af Dansk Vestindien er i det hele taget et godt eksempel på, hvordan vi som museer kan sætte en relevant dagsorden, hvis vi arbejder sammen, for Museum Vestsjælland var ikke den eneste kulturinstitution, der beskæftigede sig med dette emne. Før 2017 var der ikke mange danskere, der vidste, at vi har haft koloni i Vestindien, eller hvad det egentlig har betydet for Danmark som land. Men ved hjælp af et utal af foredrag, mindst 30 udstillinger, debatter, events, skuespil, musik, kunstudstillinger og forskningsprojekter, er der ingen i Danmark, som har kunnet undgå at høre bare en smule om vores kolonitid i 2017. Dette kan vi godt være stolte af. Måske er det vejen frem. At vi som museer i langt højere grad samarbejder, også med kulturlivets andre aktører, og sætter fokus på vigtige, næsten glemte strukturer i vores fælles historie, der rækker langt ind i vores virkelighed i dag. Vi gjorde det på museerne med Industrialturens år for godt 10 år siden, og vi gjorde det igen i 2017. Der er nok at tage fat på. Her er blot nogle bud: velfærdsstaten, fattigdom, natursyn, død, tro, frygt, fjendebilleder, kulturmøder og familieformer. Alle har de til fælles, at det er aktuelle problematikker, der har stærke rødder, og som vi kunne få glæde af at se nærmere på i stor skala. Alle er vigtige for, hvordan vi indretter vores samfund og vores liv, hvordan vi forholder os til andre mennesker og vores verdensbillede.

↑ Karen
Munk-Nielsen
Foto: Selvportræt

MUSEUMSSTAFETTEN

Museumsstafetten er skrevet af og givet videre til skiftende skribenter, der har at gøre med museernes virke. Formålet er at nå ud i alle afkroge af museumslandskabet, belyse vidt forskellige emner og få nye stemmer ind i debatten. Indlæggene tager fat i alt fra konservering, undervisning og formidling til kulturpolitik og forskning. Læs alle indlæg på danskemuseer.dk/museumsstafetten

SKJOLD

SKADEKONTROL

Stop den lille ulykke – før den bliver stor

Skjoldvognen er et katastrofeberedskab på to hjul. Den lette, men robuste og ergonomiske vogn indeholder 3 kasser med forskellige hjælpemidler, der kan begrænse, afhjælpe og dokumentere en pludselig opstået skade.

Beredskabssættet er udviklet af Museumstjenesten i samarbejde med konservatorer, Blue Shield Danmark, arkivarer og bibliotekarer.

Vær klar når
skaden sker!

Bestil en [SKJOLDVOGN](https://www.museumstjenesten.com) på
www.museumstjenesten.com

Museumstjenesten

Udstillinger

Udvalgte udstillinger fra museer i alle afkroge af landet. Følg med på danskemuseer.dk, Facebook og Instagram.

M/S MUSEET FOR SØFART &
NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Frihedens Værksted Kløvedal og livet med Nordkaperen

31.10.18 → 31.10.19

Hvis der er nogen, der kender verdens natur og kulturer på egen krop, så er det forfatter og opdagelsesrejsende Troels Kløvedal. En mand, der altid har sat friheden og drømmene højt, men som i de senere år har set friheden indskrænke sig pga. sygdommen ALS. Udstillingen skal få gæsterne til at reflektere over livets store spørgsmål og verden af i går og i dag. Man vil kunne opleve et væld af kultur- og naturhistoriske genstande, som Troels Kløvedal har samlet fra hele verden. Derudover vil man kunne opleve, hvordan Nordkaperen er indrettet under dæk og få følelsen af at stå til søs. Der vil være et 'raritetskabinet' over spændende private genstande fra de mange rejser. Udstillingen vil have udblik til verdens fjerneste egne – fra Bali og Kina til Påskeøen – men også til Danmark og Djursland, hvor Troels Kløvedal om nogen føler sig hjemme.

↑ Foto: Troels Kløvedal

ARBEJDERMUSEET

Håndens Arbejde

28.9.18 → 7.6.20

↑ Fotos: Arbejdermuseet

Gennem scenografi, film og lydculisser kommer man helt tæt på dedikerede håndværkere, som tager tilskueren med ind i deres fag. Man møder mesteren og lærlingen på en arbejdsdag. Hører sjækket snakke om regler, kolleger og øgenavne i skurvognen. Og prøver kræfter med trepartsforhandlinger mellem stat, arbejdsgiver og arbejdstager, når der skal laves aftale om efteruddannelse. Udstillingen er en rejse ind i håndværkets verden. Hvor hænder og hoved arbejder sammen om at skabe. Hvor det handler om godt håndværk og om faglig stolthed. Om at håndtere et værktøj, bearbejde et materiale og om at mestre et fag. Men også om bagsider som nedslidning, fordomme og mangel på anerkendelse.

MUSEUM JORN

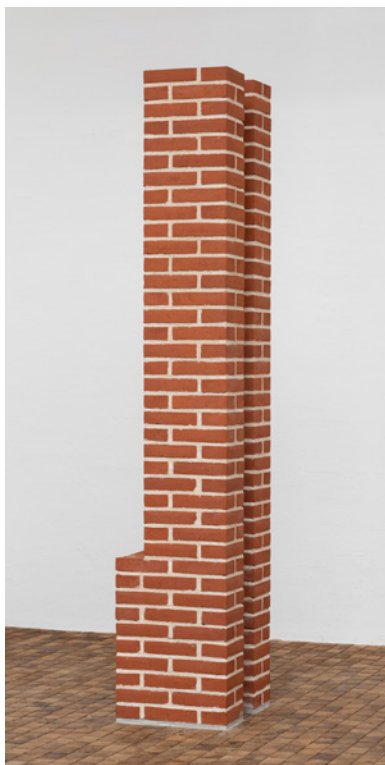
PER KIRKEBY

Maskiner for lys og skygge

31.8 → 9.12.18

I efteråret 2018 ville Danmarks internationalt mest indflydelsesrige kunster, Per Kirkeby, være fyldt 80 år. Museum Jorn markerer årsdagen med en stor retrospektiv udstilling, der er dedikeret til kunstnerens arbejde med murstensskulpturer og projekter af arkitektonisk karakter igennem mere end 50 år. Udstillingen fokuserer dels på kunstnerens innovative og stadig aktuelle anvendelse af mursten i minimalistisk skulpturel form, dels hans arbejde som arkitekt. Udstillingstitlen *Maskiner for lys og skygge* er et udtryk, Kirkeby selv brugte i flere af sine tekster, som en metafor for murstensskulpturerne. At se skulpturerne som maskiner forbinder dem med kraft, bevægelse og handling. De producerer lys og skygge, som forvandler rummet omkring os, og stiller spørgsmål til arkitekturens bestandighed samt livets flygtighed.

↓ Per Kirkeby: *Paris I*, 2017.
Røde mursten og mørtel
Foto: Museum Jorn

↑ Foto: Adrian Paci: *Centro di Permanenza Temporanea*, 2007, video still

KØS

Transit

13.9.18 → 10.2.19

Togstationer, banegårde, busterminaler og lufthavne er centrale og trafikale knudepunkter, hvor myriader af rejsende dagligt krydser hinanden. Vi rejser som aldrig før. Men på vidt forskellige vilkår. Udstillingsprojektet *TRANSIT* omhandler transittilstande. Og som noget helt særligt er flere

af kunstprojekterne blevet til i transit, mens andre vil kunne opleves i transit. Derfor udfolder udstillingsprojektet sig også på flere platforme. På Københavns Hovedbanegård, Køge Station og S-togens linje E kan rejsende opleve kunsten, mens de selv er på farten. KØS' undervisning rykker ud på perronen og ind i togkupéer, på KØS kan publikum fordybe sig i en stor international udstilling med værker af danske og udenlandske kunstnere, og der udgives en særavis i samarbejde med Dagbladet Information. Se mere på www.itransit.dk.

VENDSYSSEL KUNSTMUSEUM

Alkymistens Laboratorium

9.9.18 → 6.1.19

→ Cecilia Westerberg: *Atlas over store og små forundringer I*.
Foto: Jeppe Sørensen

Udstillingen giver børn, unge og andre nysgerrige et indblik i alkymistens videnskabelige, kunstneriske og magiske verden. Udstillingen består af fire rum; Wunderkammer, Herbarium, Farvelaboratorium og Transformationsrum. Besøgende kan gå på opdagelse i alkymistens skuffer og skabe, høre lydhistorier om forunderlige objekter, være med til at skabe fantasidyr, undersøge forskellen på spiselige, medicinske og giftige planter, opleve over 100 forskellige farvenuancer og interagere med et foranderligt skyggerum. Udstillingen er skabt af billedkunstneren Cecilia Westerberg i

et samarbejde med radiodokumentarist Rikke Houd og udstillingsarkitekt Stine Frieze. Udstillingen er skabt i et samarbejde med Skovgaard Museet i Viborg, Vejle Kunstmuseum og J.F. Willumsens Museum i Frederikssund. De fire museers ambition med udstillingen er at vise, hvordan et samarbejde mellem små museer kan skabe kunstopplevelser for børn og unge i provinsen.

Skovgaard Museet 19.1.19 – 28.4.19
Vejle Kunstmuseum 12.10.19 – 21.1.20
J.F. Willumsens Museum 8.2.20 – 31.5.20

MUSEET FOR RELIGIØS KUNST

Anita Houvenaeghel Genklange

26.8 → 9.12.18

Udstillingen sætter fokus på de genklange, der opstår mellem forskellige kunstformer, men også i en enkelt kunstners værk og ikke mindst mellem det religiøse og ikke-religiøse og mellem menneskelivet og naturens drama og energi. Billedkunstner Anita Houvenaeghel, arbejder med kirkeudsmykninger i et næsten abstrakt sprog. I hendes kunst finder man spor og genklange af barndommens uforløste og klaustrofobiske rum. Rummet bliver forløst i naturen, men i en forløsning der mere har karakter af en eksplosion af energi. Dette energirum genfinder man også i hendes religiøse værker. Hun er derfor med til at rejse spørgsmålet om, hvad religiøs kunst er i dag, og hvor grænserne for det religiøse rum går. I udstillingen vises hendes religiøse værker side om side med hendes øvrige motivgrupper.

GREVE MUSEUM

Mig og min have

4.9.18 → 17.3.19

Egen have med plads til børn, solseng, grill og køkkenhave, kedelige plæner eller en lille frodig oase bag en tryk hæk. Parcelhushaven er fuld af mødsætninger, drømme, mode og håb. Ord som 'ligusterfascist' klæber stadig til livet bag hækkene, lige meget om haven er omkranset af liguster eller bøg. Men bag de grønne hække er en rigdom af personlige oaser. Haverne er skabt efter skiftende moder, svingende økonomi og ændrede familiemønstre med deres variation af bede, planter og terrasser. Udstillingen fortæller om parcelhushavens udvikling fra 1960'erne og frem til i dag. Hvordan har havemoden ændret sig i kataloger og i den virkelige have? Hvilke tanker, idéer og drømme gemmer der sig bag ligusterhækken? Gennem lokale haveejeres egne fortællinger ser museet nærmere på forholdet til haven på godt og ondt.

RUDOLPH TEGNERS MUSEUM

Et Lydår

1.1. → 31.12.18

I Statueparken ved Tegn timers Museum er det i hele 2018 muligt at opleve et musikværk, som skifter med årets måneder. Det tog komponisten Gunner Møller Pedersen fem

år at komponere *Et Lydår*, som regnes for hans hovedværk og et af de vigtigste værker inden for den elektroakustiske musikgenre. Værket er et 4-kanals rumligt quadrofonsk musikstykke med 12 satser knyttet til hver af årets måneder. Hver sats varer omkring 30 minutter og afspilles i den tilknyttede måned. Værket er opstillet i lunden over for museets indgangsparti i Statueparken og afspilles dagligt kl. 12 hele året.

↓ Foto: Henrik Sylvest

STATENS MUSEUM FOR KUNST

Bagsiden på forsiden

8.9.18 → 10.3.19

↓ Pieter Cornelisz. van Slingelandt, bagsiden af *En pige med en papegøje*. Foto: SMK

Årets Golden Days-festival handler om 'Historiens B-sider', det skjulte eller det, man ikke får øje på ved første øjekast. Udstillingen *Bagsider* vender udvalgte værker med bagsiden ud for at vise, hvilke andre historier malerierne gemmer på. Det kan være et tidligere værk, der er blevet genbrugt eller begyndelsen på et maleri, der er blevet opgivet, hvor kunstneren blot har vendt lærredet om og er startet forfra. På bagsiden af den hollandske maler Pieter Cornelisz van Slingelandts *En pige med en papegøje* er egetræsrammen præpareret med en lys grundering og derefter med et tyndt brunt farvelag, som om den skulle bruges som forside, hvilket på det tidspunkt har været normal procedure for de finere maleritavler for at stabilisere dem. Der er et lille rødt laksegl, der er en ukendt samlers mærke. Det indeholder et våbenskjold med to halvmåner og en fugl samt et hestehoved som hjelmtegn. Ekspert i heraldik mener, at der er tale om et britisk våbenskjold fra slutningen af 1700-tallet eller første del af 1800-tallet.

↑ Salvador Dalí, *Girl with Curls*, 1926. Foto: Salvador Dalí, Gala-Salvador Dalí Foundation
 ↓ Still fra Georges Méliès, *Le Voyage dans la Lune*, 1902. Foto: Lobster-Fondation
 Groupmama Gan-Fondation Technicolor

LOUISIANA

Månen Fra den indre verden til det ydre rum

13.9.18 → 20.1.19

Som det eneste himmellegeme, hvis overflade kan ses med det blotte øje fra Jorden, har Månen gennem århundreder fascineret kunstnere og forfattere. Dens runde, hvide skive har været en åben projektfelade for myter, forestillinger og drømme. Når vi ser ud i verdensrummet, ser vi også os selv – og Månen bliver, som en absolut andethed, et spejl for det menneskelige. Her mødes videnskab og folketro, fiktion og teknologi, eksistentiel søgen og økonomisk ekspansionsstrang. Louisianas udstilling undersøger, hvordan tilsyneladende modstridende kulturelle impulser vikles sammen i Månens nyere historie og består af op imod 150 værker, der tegner et multifacetteret portræt af Jordens eneste naturlige satellit gennem kunst, film, musik, litteratur, kulturhistoriske genstande, design, arkitektur, naturvidenskab og astronomi.

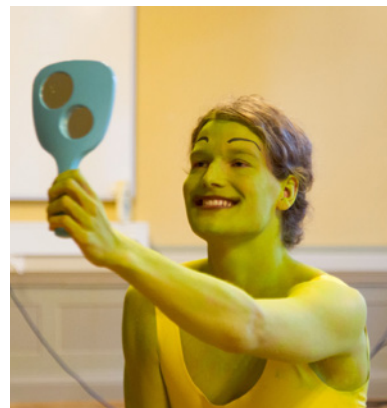
MUSEUM OVARTACI

Overgang Lys

8.9 → 4.11.18

Siden 9. maj har udstillingen *OVERGANG* sat fokus på formidlingen af psykisk lidelse og sårbarhed gennem kunst. Udstillingen markerer en afsked med museets tid på Psykiatrisk Hospital i Risskov. 38 kunstnere har gennem nyskabende kunst og performances, inspireret af museets eksisterende samling, skabt en udstilling om menneskesindet og givet bud på, hvad museet fremover kan indeholde. Flytningen betyder, at museet står i en overgangsfase – både fysisk og identitetsmæssigt – der kræver afsked og nyskabelse. *OVERGANG* er opdelt i tre udstillingsperioder under temaerne: *MÅNESYGE*, *HYPER OG LYS*. De tre underudstillinger har behandlet det indadvendte, melankolske og magiske, det udadvendte, maniske og spraglede og endelig lyset, håbet og det helende. Når lyset slukkes, med udgangen af 2018, vil udstillingen såvel som resten af Museum Ovartaci lukke sine døre i Risskov for sidste gang.

↓ Fotos: Museum Ovartaci

Publikationer

Bøger, kataloger og tidsskrifter om, for eller af museerne. Følg med på danskemuseer.dk, Facebook og Instagram.

Det inkluderende museum i praksis

Museer bør afspejle vor tids kulturelle kompleksitet, men også afdække den brede historie og udfordre snævre præsentationer af fortiden. Det mener bogens forfattere, der drøfter en række erfaringer, de har fået i deres arbejde med at inkludere nye grupper og skabe nye fortællinger til målgrupper med en anden kulturel baggrund end norsk. Hvilke udfordringer har museerne med at møde de nye grupper, hvordan kan de lykkes med at integrere et mangfoldighedsperspektiv på alle dele af museet, og hvad kan gå galt? Forfatterne er forskere, formidlere og kuratorer på museer, der arbejder aktivt med temaer som mangfoldighed og minoriteter.

Anders Bettum, Kaisa Maliniemi og Thomas Michael Walle (red.)
Et inkluderende museum. Kulturelt mangfold i praksis
Museumsforlaget

Folkedragt og folkelig dragt – mindeskrift for den norske tekstilforsker Aagot Noss, 1924-2015

Aagot Noss var en 'grand old lady' inden for folkedragtforskningen i Norge og Norden. Folkedragter er det tekstile emne, der er forsket mest i og skrevet mest om, da de anses for at have særlige kulturelle værdier. En artikel indfører os i Aagot Noss' forskning, hvor kvindernes hovedtøj var det store emne. Navnlig det specielle

hovedtøj 'Skaut' fra Hordaland, Telemarken og Setesdalen, som har rødder tilbage til renæssancens kvindehovedtøjer i Europa. Andre artikler behandler folkedragtkopier på Skansen i Stockholm, forholdet mellem købte klæder og hjemmegjorte i Härjedalen i Sverige

i 1800-tallet, og hvilke mønstre og fra hvilke dragtdele Højskolernes Håndarbejde hentede inspirationer til nye modeller i 1900-tallets Danmark.

Flere forfattere
Dragtjournalen, årgang 12, nr. 16, 2018
Det Danske Dragt- og Tekstilnetværk

↑ Folkedragt og folkelig dragt. Nordtysk adelsdame, ca. 1490. Tilsvarende hovedtøj er brugt til norske folkedragter.
Foto: Museo Thyssen-Bornemisza, Madrid.

↑ Kongeegen i Jægerspris Nordskov.
Foto: Thomas Bille/Trap Danmark

Trap Danmark Frederikssund, Hillerød, Allerød, Hørsholm, Rudersdal

Trap Danmarks 6. udgave, bind 27 giver en omfattende, illustreret, stedsspecifik viden om nordsjællandske kommuner. Her er rig mulighed for at blive klogere på alt fra den kongelige parforcejagt, teglværkerne ved Lillerød og Blovstrød samt Søllerød Kro og teaterlivet på Mungo Park. Besøg Drive in Bio i Lyngby, og få historien om Rungsted Havn og det nedrevne Hirschholm Slot. Læs om de seks lurere, der blev fundet i Brudevælte Mose i 1797, og få forklaringen på, hvorfor verdens geologer og arkæologer bruger udtrykket 'Allerødtid'. Besøg Kongeegen, som er mindst 1.400 år gammel, opdag den overvældende Frederiksborg Slotskirke i Hillerød, og bliv klogere på Børstingerød Mose, hvor den i Danmark ellers uddøde sommerfugl mørk pletvinge nu får en ny chance.

204 forskellige forfattere
Trap Danmark: Frederikssund, Hillerød, Allerød, Hørsholm, Rudersdal
Trap Danmark

Museumspriser

Hvad kan museer egentlig vinde af priser i Europa? Det prøver denne bog at give et overblik over. Hver enkelt pris beskrives, og det forklares udføreligt, hvordan et museum kan indstille sig selv til prisen. Der findes f.eks. en pris for børn på museer (Children in Museums Award), som gives til et museum, der laver udsøgte og innovative programmer, aktiviteter og udstillinger målrettet børn. Bogen er udgivet digitalt af NEMO (Network of European Museum Organisations) og kan findes på ne-mo.org.

Flere forfattere
European Museum Awards – A guide to quality work in museums
NEMO

Brevstemmer

Billedkunstner Vibeke Nørgaard Rønsbo undersøger håndskriftens betydning i det digitale samfund og spørger, hvad vi håber og frygter ved den gennemgribende digitalisering af vores liv og samfund. Som et skrin, fyldt med spor af skrivende hænder åbner bogen for en mangfoldighed af individuelle autentiske overvejende håndskrevne breve og indlæg. Fotograferet så man næsten synes at kunne tage det enkelte brev op fra dets bordplade. Bogens første del rejser spørgsmål om betydningen af dokumentets analoge tilstedeværelse og det at have eller være en skrift. Anden del åbner en debat om, hvad digitaliseringen af vores samfund betyder for vores forhold til os selv og hinanden. Brevene er indsamlet over seks år gennem et borgerinddragende og flerstrengt kunstprojekt, der har bevæget sig rundt i Danmark for at finde ud af, hvilken rolle håndskriften spiller i vores liv, samt hvilke håb og bekymringer mennesker har for det digitale samfund, der afløser vores håndskriftskultur.

Vibeke Nørgaard Rønsbo m. fl.
Brevstemmer
Hørdum & Engelbreth

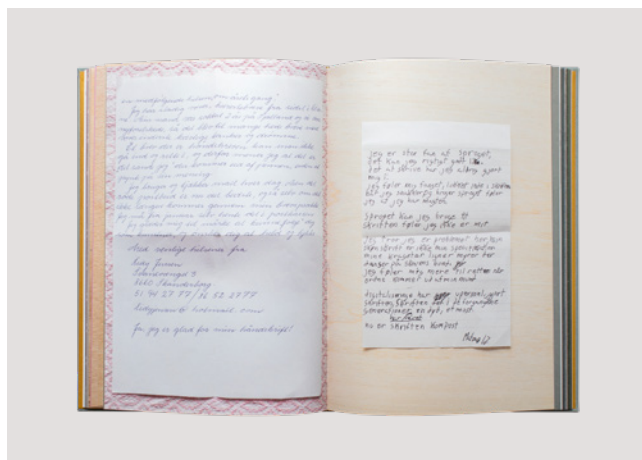
↑ Dagbog A, side 48. Johan Thomas Lundbye, 28. juli 1842.

Dagbøger kaster nyt lys over Lundbye

Johan Thomas Lundbye (1818–1848), som ville været fyldt 200 år den 1. september 2018, var ikke kun en mytologisk figur, men med sit enestående bidrag til landskabsmaleriet en hovedsagelig dansk kunsts guldalder. Med Lundbye er det svært at skille myten fra mennesket, og det viser sig ikke mindst i de dagbøger, han flittigt førte i de sidste seks år

af sit liv. Her får man indblik i hans betragtninger om tro, tvivl, skæbne, smerte, kunst og kærlighed. Gennem dagbøgerne bliver det tydeligt, at Lundbye eksperimenterede bevidst med sine tekster og måske forudså, at de en dag ville blive læst af en større kreds. I en alder af 29 år mistede han livet i en vådeskudsulykke som frivillig i Den Første Slesvigske Krig, og forinden havde han næsten profetisk noteret i sin dagbog: "Om en vildsom Kugle--da vil

↓ Brevstemmer

den kun bringe et Hjerter til Ro, der lider af smerteligere Saar. Gud velsigne Danmark! og min Moder!" Bogen er andet bind i Ny Carlsbergfondets skriftserie *Kilder til Dansk Kunsthistorie* (KTDK), der udspringer af digitaliseringsprojektet af samme navn, som fondet igangsatte i 2015.

Jesper Svenningsen
Seks år af et liv
Strandberg Publishing

Hullede forsvarsværker

For 2.500 år siden, i begyndelsen af ældre jernalder, var landskabet præget af et usædvanligt fænomen. Kilometerlange bånd af tætliggende huller – hulbælter – strakte sig gennem landskabet. Det første hulbælte blev opdaget i 1966. I dag er antallet vokset til 41. Disse mærkværdige danske hulbælter er så godt som enestående i europæisk jernalder, da der kun kendes ét svensk og et par stykker fra Holland. Flere hundrede år senere gjorde romerne brug af noget, der lignede, i forbindelse med deres skanseanlæg. 38 arkæologer fremlægger undersøgelser og analyser af de 41 hulbælter og sammenligner med en række udenlandske fund i søgen efter svaret på hulbælternes formål: Tjente de som forsvar, skulle de kontrollere færdslen, var de anlagt for at forhindre kvægtæve, eller markerede de grænser, der hang sammen med brugsretten til jorden? Eller var de måske kultiske anlæg?

Red.: Palle Eriksen & Per Ole Rindel
Lange linjer i landskabet – Hulbælter fra jernalderen
Arkæologi Vestjylland og Ringkøbing-Skjern Museum

↑ Foto: Sydvestjyske Museer

Guldmønten fra Gørding

D. 3. august går Jean Stokholm en aftentur uden for sit hjem i Gørding i Sydvestjylland. Med sig har han sin metaldetektor, og som en del gange før gør han også denne aften et fund: en guldmønt.

Han poster stolt sit fund på Facebook.

På Sydvestjyske Museer ser de Facebook-opslaget. Guldmønten ser ud til at være et sjældent fund i Danmark, og museet tager derfor kontakt til Jean. Efter dialog med en udenlandsk ekspert viser det sig, at der er tale om en spansk morabetino, slået af Kong Alfonso VIII af Castilien (1158-1214) i Toledo i det centrale Spanien. Den stammer fra den tid, hvor det arabiske kalifat Al-Andalus var i krig med Nordspaniens kristne kongedømmer. Det er også i denne kontekst, at møntens udseende skal forstås.

På forsiden af mønten ses det kristne kors, og i det centrale felt står

på arabisk: "Kirkens imam, Den store pave af Rom," mens randskriften lyder: "I faderens, sønnens og helligåndens navn. En Gud alene, de troende og døbt vil blive frelst." Allah er blevet skiftet ud med Gud og paven.

På bagsiden står i det centrale tekstfelt navnet på udstederen, Alfonso, og i randskriften møntstedet Toledo og årstallet 1218 i den safariske kalender, som begynder i 38 f. Kr. Det svarer til 1180 efter vor tidsregning.

Mønten fra Gørding er i sig selv en numismatisk sensation, men det stopper ikke her. Det viser sig, at der ikke kendes andre mønter af denne type udstedt i året 1180 e. Kr. — pt

Send din genstandsfortælling og et billede i høj opløsning til redaktion@danskemuseer.dk. Det kan være en hvilken som helst museums-genstand, som har en tankevækkende eller overraskende historie.

Redaktion

Ansv. redaktør
Ida Bennicke
ida@danskemuseer.dk

Digital redaktør og journalist
Majken Astrup
majken@danskemuseer.dk

Redaktør og journalist
Pernille Thomsen
pernille@danskemuseer.dk

Art director
Bjørn Ortmann

Redaktionskomité

Michael Gyldendal
Museumsformidlere i Danmark, MiD

Lars Christian Nørbach
International Council of Museums, ICOM
Danmark

Caroline Kirkegaard
Organisationen Danske Museer, ODM

Grete Thrane
SAMMUS Danske Museumsforeninger

Camilla Jul Bastholm
Nordisk Konservatorforbund Danmark

Allan Risbo
Museumstjenesten

Udgivelse og distribution

Museumstjenesten
Sjørupvej 1
8800 Viborg
museumstjenesten.com
mtj@museumstjenesten.com
Tlf. 86 66 76 66

Annoncer

Rosendahls Mediaservice
Niels Hass
nh@rosendahls.dk
Tlf. 76 10 11 56

Produktion

Rosendahls
rosendahls@rosendahls.dk

Oplag

2.000

Abonnement

5 numre årligt for 370 kr.
Kontakt Museumstjenesten:
mtj@museumstjenesten.dk
Tlf. 86 66 76 66

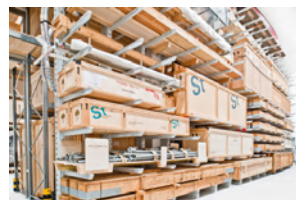
For skribenter

Artikelforslag sendes til
redaktion@danskemuseer.dk
Pressemeddelelser sendes til
info@danskemuseer.dk

Danske Museer udgives 5 gange årligt af Den Erhvervsdrivende Fond Museumstjenesten med støtte fra Slots- og Kulturstyrelsen og Statens Kunstfond.

danskemuseer.dk

Hvordan optimerer du udnyttelsen af din tilgængelige plads?

Bruynzeel Storage Systems A/S hjælper dig med at få plads til mere opbevaring på den plads der er til rådighed. Stort eller småt - vi ser på helheden og skaber en skræddersyet løsning der passer perfekt til dine behov. Vort brede produktsortiment sikrer en komplet løsning der gør din tilærelse enklere.

Vi tilbyder et gratis og uforpligtende besøg af vore erfarne indretningsekspertes. Kontakt os for mere info og reservation.

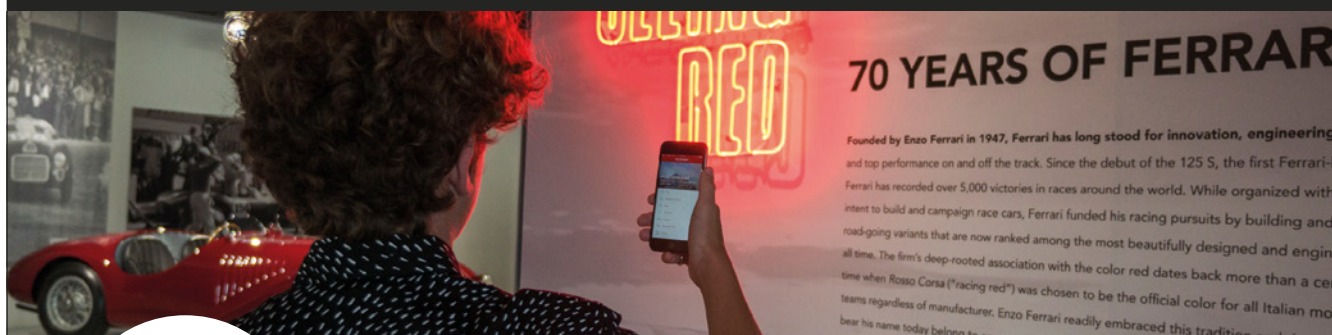
www.bruynzeel.dk/museum info@bruynzeel.dk Tlf. +45 46 33 00 20

 bruynzeel storage systems

GI' PUBLIKUM NYE OPLEVELSER

med LinkRay teknologi fra **Panasonic**

AV·HUSET A/S

Kontakt os
og hør mere om

Med Panasonics LinkRay teknologi kan publikum via en app få informationer direkte på deres smartphones fra skærme og andre lyskilder. Det kan være billeder, lyd eller video på brugerens eget sprog. Det eneste de skal gøre er at pege telefonens kamera mod LED-lyskilden og indholdet vises på telefonen.

AV·HUSET A/S · TLF 5577 4030 · INFO@AV-HUSET.DK · AV-HUSET.DK · BUSINESS.PANASONIC.DK

”

Vi ved så meget om den gode formidling,
men i praksis når vi ofte ikke at arbejde
med den og kamuflerer i stedet forskning
som formidling.

Rasmus Kjørboe

→ Læs *Flere fluer med ét smæk*, s. 36